

SISEKAITSEAKADEEMIA
EUROOPA RÄNDEVÕRGUSTIK

**EESTI VIISAPOLIITIKA
RÄNDEKANALINA**

TALLINN 2011

Euroopa rändevõrgustik (ERV) on 2003. aastal Euroopa Komisjoni asutatud ja rahaliselt toetatud võrgustik. Euroopa Nõukogu otsusega 2008/381/EÜ on ERV eesmärgiks pakkuda ühenduse institutsioonidele ning liikmesriikide ametiasutustele ja organisatsioonidele rände- ja varjupaigalaast ajakohast, objektiivset, usaldusväärset ja võrreldavat teavet, eesmärgiga toetada Euroopa Liidu poliitikakujundust kõnealustes valdkondades. Samuti jagada kõnealuste küsimuste kohta teavet laiemale üldsusele. Euroopa rändevõrgustiku Eesti kontaktpunkti koostatud dokumendid põhinevad avalikul ja kättesaadaval teabel ning ei pruugi alati kajastada Eesti riiklikku seisukohta.

Alates 2010. aastast on Sisekaitseakadeemia määratud Eesti riiklikuks kontaktpunktiks Euroopa Komisjoniga suhtlemisel.

Euroopa rändevõrgustiku Eesti kontaktpunkti aadress:

*Sisekaitseakadeemia
Kase 61, 12012 Tallinn
Tel: +372 696 5559
e-post: emn@list.sisekaitse.ee
koduleht: www.sisekaitse.ee/erv*

*Euroopa rändevõrgustiku koduleht:
www.emn.europa.eu*

*Autor: Veronika Kaska
Projektijuht: Kert Valdaru
Tõlge eesti keelde: Kaidi Talsen
Keeletoimetaja: Kadri Liimal
Küljendus ja kujundus: AD Angels
Trükk: AS Pajo*

*Kirjastaja:
Sisekaitseakadeemia
Kase 61, 12012 Tallinn*

ISBN 978-9985-67-195-5

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. SISSEJUHATUS: EESMÄRK JA KASUTATUD METOODIKA	5
1.1 Metoodika	5
1.2 Terminoloogia	6
2. VIISADE ANDMISE POLIITIKA JA ÕIGUSLIK RAAMISTIK EESTIS	7
2.1 Riiklik poliitika ja õiguslik raamistik	7
2.2 Lepped kolmandate riikidega	9
2.3 Viimased muudatused viisapoliitikas ja õigusaktides ühtse Euroopa Liidu dimensiooni kontekstis	10
2.4 Viimased muudatused viisapoliitikas ning riiklikke viisaid puudutavates õigusaktides	15
3. PRAKTILINE RAKENDAMINE JA ORGANISEERIMINE	17
3.1. Viisamenetluse erinevates etappides järgitav üldmenetlus	17
3.2. Viisade väljastamine seadusliku rände eesmärgil – viisamenetluse erinevates etappides järgitav erimenetlus	25
3.3. Ebaseadusliku rände ennetamiseks kasutatav viisamenetlus	30
4. KOOSTÖÖ KOLMANDATE RIIKIDEGA: JUHTUMIUURINGUD	31
4.1. Seadusliku rände soodustamine ja/või ebaseadusliku rände ennetamine: I juhtumiuring	33
4.2 Seadusliku rände soodustamine ja/või ebaseadusliku rände ennetamine: II juhtumiuring	38
5. EUROOPA LIIDU POLIITIKA JA ÕIGUSAKTIDE MÕJU	42
6. ANDMED JA EMPIIRILISED TÕENDID VÄLJASTATUD VIISADE JA IMMIGRATSIOONI KOHTA EESTISSE	43
7. JÄRELDUSED	62
LISA(D)	64
ERV EESTI KONTAKTPUNKTI VARASEMAD UURIMUSTÖÖD JA ARUANDED	70

SISSEJUHATUS

Käesolev uurimustöö annab ülevaate sellest, kuidas Eestis viisapoliitikat kasutatakse rändekanalina. Uurimuse eesmärk on analüüsida seost viisapoliitika ja migratsiooni juhtimise ja kontrollimise, sealhulgas ebaregulaarse rände tõkestamise, vahel. Uurimustöö käigus tehti kaks juhtumiuuringut, milles käsitletud kolmandad riigid olid Venemaa ja Gruusia.

Eesti viisapoliitika on olnud võrdlemisi stabiilne, kuigi seda on tugevalt mõjutanud Euroopa *acquis* – viisaeeskiri, Schengeni piirieskirjad jne. Kehtima hakanud viisalihtsustuslepingud ning viisaeeskirja jõustumine tõid Eestis kaasa trendi avatuma viisapoliitika suunas, millega soositakse heauskseid reisijaid.

Viisaeeskirja täies ulatuses kohaldamine tõi kaasa muutusi ka Eesti viisapoliitikas. Näiteks töötas Eesti välja menetluse, millega tagatakse taotleja õigus viisa andmisest keeldumist vaidlustada. Enne vastavate viisaeeskirja sätete kohaldamist ei avaldatud Eestis viisa andmisest keeldumise põhjuseid ning ei võimaldatud ka vaidlustamist.

Eesti poliitikud toetavad jõuliselt viisalihtsustus- ja tagasivõtulepinguid, mis on sõlmitud kolmandate riikidega, eriti idapartnerlusriikidega.

Üldiselt võib järeldada, et isegi kui ELi liikmesriigiks saamine ning Schengeniga liitumine ja seeläbi ELi välispiiri turvalisuse tagamise eest vastutavaks muutmine on Eesti niiöelda kaardile pannud, on Eesti rändepoliitika jäänud üsnagi stabiilseks. Muutumatuks on jäänud ka kolmandatest riikidest pärit isikute arv, kes soovivad Eestisse tulla ja siia jääda. See omakorda on tihedalt seotud asjaoluga, et Eestit ei vaadelda sihtriigina, vaid ikka veel transiitriigina, kust (tõenäoliselt) on võimalik lihtsalt Skandinaavia riikidesse edasi reisida.

1. SISSEJUHATUS: EESMÄRK JA KASUTATUD METOODIKA

Käesolev uurimus on ülevaade, mis koostati Euroopa rändevõrgustiku (edaspidi ERV) raames sellest, kuidas Eestis viisapoliitikat kasutatakse. Uurimustöös kasutatud statistika hõlmab perioodi 2004–2010.

Antud uurimustöö on üheteistkümnes rände- ja varjupaigategemaline uurimustöö, mille koostas ERV Eesti kontaktpunkt. Varasemad tööd on kättesaadavad ERV Eesti kontaktpunkti kodulehel aadressil www.sisekaitse.ee/erv.

Uurimustöö eesmärk on analüüsida seost viisapoliitika ning rände juhtimise ja kontrolli, sealhulgas ebaregulaarse rände tõkestamise, vahel. Samuti informeerida poliitikakujundajaid ja analüütikuid viisapoliitika mõjust migratsiooni juhtimisele nii seadusliku rände soodustamise kui ka ebaseadusliku rände tõkestamise vaatepunktist.

ERV koostab riiklike kontaktpunktide koostatud uurimustööde baasil koondaruande, mis koostatakse ja avaldatakse 2011. aasta lõpuks.

Kooskõlas ERV volituste ja eelnevate uurimistöödega keskendub antud uurimustöö kolmandate riikide kodanikele.

Uuringut tuleks vaadelda ka täiendava ERV uuringu „Praktilised meetmed ebaseadusliku rände vähendamiseks“ kontekstis, mis koostatakse koos uurimistööga viisapoliitikast rändekanalina.

1.1 Metoodika

Aruanne on koostatud ERV 2011. aasta uuringu „Viisapoliitika kui rändekanal“ jaoks kehtestatud spetsifikatsioonide kohaselt. Metodoloogiliselt on käesolev uurimustöö nn teisene uuring ehk *desk research*, milles kasutatakse juba olemasolevat avalikku informatsiooni ning ülevaate koostamiseks ei ole viidud läbi uusi uuringuid ega analüüse. Käesoleva töö koostamiseks kasutati olemasolevaid avalikke uurimistöid, õigusakte ja ülevaateid, samuti on jälgitud arutelusid meedias.

Antud uurimistöö koostamisse kaasati erinevaid ministeeriume ning riiklike asutusi – Välisministeerium, Siseministeerium, Politsei- ja Piirivalveamet ning Kaitsepolitseiamet – kõik need asutused on ühel või teisel moel viisaküsimustega seotud.

1.2 Terminoloogia

Käesoleva uuringu terminoloogiat on kasutatud kooskõlas vastava Euroopa Liidu (edaspidi EL) *acquis*'ga, nt viisaeeskiri¹, Schengeni piirieskirjad² jms. Käesolevas töös kasutatud terminid on kooskõlas ERV sõnaraamatu terminoloogiaga.³

---

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 810/2009, 13. juuli 2009, millega kehtestatakse ühenduse viisaeeskiri (viisaeeskiri). ELT L 243, 15.09.2009, 1–58.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 562/2006, 15. märts 2006, millega kehtestatakse isikute üle piiri liikumist reguleerivad ühenduse eeskirjad (Schengeni piirieskirjad). ELT L 105, 13.04.2006, 1–32. Available online: emn.sarenet.es/Downloads/prepareShowFiles.do?directoryID=117.

³ Kättesaadav: emn.sarenet.es/Downloads/prepareShowFiles.do?directoryID=117.

2. VIISADE ANDMISE POLIITIKA JA ÕIGUSLIK RAAMISTIK EESTIS

Käesolevas peatükis antakse ülevaade Eesti viisapoliitikast ja viisade andmise õiguslikust raamistikust.

2.1 Riiklik poliitika ja õiguslik raamistik

2.1.1 Riiklik poliitika

Riigikogu 2008. aastal vastu võetud Eesti turvalisuspoliitika põhisuunad aastani 2015⁴ kohaselt näeb riik peatükis „Turvalisem riik“ ette ebaseadusliku sisserände ja ebaseadusliku riigis viibimise vähendamise Eestis. Seda plaanitakse ellu viia illegaalse immigratsiooni ennetamiseks, tõkestamiseks ja avastamiseks suunatud meetmete parandamise ning Eesti ühinemisega ELi ühtse viisainfosüsteemiga (edaspidi VIS), mis peaks minema käiku 2011. aasta teises pooles.

Erakonna Isamaa ja Res Publica Liit ning Eesti Reformierakonna valitsusliidu programm⁵ näeb välispoliitika peatükis ette, et valitsus taotleb Eesti kodanikele viisavabadust enamatesse riikidesse. Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis aastateks 2011–2015⁶, mis on koostatud eelpoolmainitud valitsusliidu programmi rakendamiseks, on seda peetud jätkuvaks tegevuseks, mistoetub rohkem ELi ja kolmandate riikide vahel sõlmitud viisavabaduslepetele.

Välispoliitika peatükis seab Vabariigi Valitsus eesmärgiks aktiivse äri- ja kultuuridiplomaatia ning Eesti ettevõtjate, ekspordi ja kultuuritegelaste toetamise Välisministeeriumi ja Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse⁷ välisesinduste koostöös. Sellel eesmärgil näeb Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm aastateks 2011–2015 ette erinevad tegevused, millest käesoleva uurimistöö jaoks on oluline aukonsulite võrgustiku laiendamine ning Eesti huvides koostöö teiste ELi riikide diplomaatiliste esinduste suurem ärakasutamine. See järjepidev tegevus hõlmab ka täiendavate viisaesinduslepingute sõlmimist teiste ELi liikmesriikidega.

Erakonna Isamaa ja Res Publica Liit ning Eesti Reformierakonna valitsusliidu programmis „Konkurentsivõimelise majanduskeskkonna“ peatükis seab Vabariigi Valitsus endale eesmärgi arendada sotsiaalset keskkonda, mis oleks atraktiivne investeringutele ja rahvusvahelisele äriale. Selle saavutamiseks plaanitakse luua soodne keskkond välisstudengitele ja tippspetsialistidele, mis peaks parandama Eesti majanduse konkurentsivõimet.

⁴ RT I 2008, 25, 165. Kättesaadav: www.riigiteataja.ee/akt/12979629.

⁵ Erakonna Isamaa ja Res Publica Liit ning Eesti Reformierakonna valitsusliidu programm. Kättesaadav: valitsus.ee/UserFiles/valitsus/et/uudised/taustamaterjalid/Valitsusliit%20I.pdf.

⁶ Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm aastateks 2011–2015. Kättesaadav:

www.valitsus.ee/UserFiles/valitsus/et/valitsus/tegevusprogramm/valitsuse-tegevusprogramm/VV%20tegevusprogramm%202011-2015_allkirjastatud%282%29.xls.

⁷ Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus. Koduleht: www.eas.ee/index.php?setlang=en-GB.

Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis aastateks 2011–2015 peetakse vajalikuks analüüsida viisatingimuste parandamist, et eeltoodud eesmärk saavutada 2012. aasta neljandaks kvartaliks.

Euroopa Liidu poliitikat sätestava uue dokumendi vastuvõtmiseni on kohaldatavad endise strateegia juhised. Eesti Euroopa Liidu poliitika 2007–2011⁸ näeb ette, et viisavastastikkus kui EL ühtse viisapoliitika osa peab põhinema liikmesriikide solidaarsusel, milles ELi vaadeldakse ühtse partnerina ning tagatakse ühtne lähenemine viisakohustuse või viisavabastuse kehtestamisel nii kolmandate riikide kui ka kõikide EL liikmesriikide kodanike suhtes.

Viisalihtsustus- ja tagasivõtulepingute sõlmimine kolmandate riikidega peab olema jätkuvalt EL rändepoliitika prioriteediks, et viisade väljastamise korra lihtsustamisega arendada nii inimestevahelisi kui ka riikidevahelisi suhteid ning tagada ebaseaduslikult riigis viibivate isikute tagasivõtukohustuse kiire täitmine. Eesti peab oluliseks, et jälgitakse sõlmitud lepingute rakendamist ning kolmanda riigi tagasivõtukohustuse mittetäitmise korral on komisjon valmis piirama antud viisalihtsustusi.⁹

2.1.2 Õiguslik raamistik

Peamised välismaalasi puudutavad sätted on Eestis reguleeritud välismaalaste seadusega.¹⁰ Välismaalaste seaduses reguleeritakse kolmandate riikide kodanike Eestisse saabumine, Eestis viibimine, elamine ja töötamine ning välismaalaste vastutuse alused.¹¹ Välismaalaste seadus ei hõlma selliseid välismaalaste gruppe nagu EL kodanikud ja nende pereliikmed ning välismaalased, kellele on antud rahvusvaheline kaitse.¹²

Välismaalaste seaduse kohaselt peab välismaalasel Eestisse saabumisel ja Eestis viibimisel olema õiguslik alus. Üheks selliseks õiguslikuks aluseks on Eesti konsulaarasutuse või mõne teise Euroopa Liidu liikmesriigi (kui viisatingimused ei välista Eestit) konsulaarasutuse poolt välja antud viisa.¹³

Eesti annab välja kolme tüüpi viisaid – lennujaama transiidiviisa (ehk A-viisa), lühiajaline viisa (ehk C-viisa) ja pikaajaline viisa (ehk D-viisa).¹⁴ Kaks kolmest – A-viisad ja C-viisad – antakse välja vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 810/2009, 13. juuli 2009, millega kehtestatakse ühenduse viisaeeskiri (viisaeeskiri)¹⁵ (edaspidi viisaeeskiri).¹⁶

Pikaajalised ehk D-viisad on riiklikud viisad, mis antakse Eesti õigusaktide kohaselt.

⁸ Kätesaadav: valitsus.ee/UserFiles/valitsus/en/government-office/european-union/eu-policy-of-the-government/the-government_s-eu-policy-for/ELPOL_2007_2011_EN.pdf. RT I, 30.06.2011, 3.

⁹ Eesti Euroopa Liidu poliitika 2007–2011, 36.

¹⁰ RT I, 30.06.2011, 3.

¹¹ VMS § 1 lg 1.

¹² VMS § 1 lg-d 2 ja 3.

¹³ VMS § 43 lg 1 p-d 1 ja 2.

¹⁴ VMS § 57.

¹⁵ ELT L 243, 15.09.2009, 1–58.

¹⁶ VMS §-d 58 ja 59.

Eesti annab pikaajalisi viisasid kolmandate riikide kodanikele ühe- või mitmekordseks ajutiseks Eestis viibimiseks,¹⁷ mis ei ületa korraka 6 kuud, kui välisleping ei sätesta teisiti¹⁸. Välismaalaste seadus sätestab ka selle, et pikaajalise viisa kehtivus ei tohi ületada 12 kuud.¹⁹

2.2 Lepped kolmandate riikidega

Eesti rakendab viisanõudeid vastavalt Nõukogu määrusele (EÜ) nr 539/2001, 15. märts 2001, milles loetletakse kolmandad riigid, kelle kodanikel peab välispiiride ületamisel olema viisa, ja need kolmandad riigid, kelle kodanikud on sellest nõudest vabastatud.²⁰

Ülalmainitud määruse artikkel 4 kohaselt on Eesti andnud vabastuse ka mitmete kolmandate riikide diplomaatiliste passide, ametipasside või eripasside omanikele. Täpsemalt on Eesti andnud viisavabastuse järgmiste kolmandate riikide kodanikele, kellel on kas diplomaatiline pass, teenistus-/ametipass või eripass: Albaania Vabariik, Armeenia Vabariik, Aserbaidžani Vabariik, Boliivia Paljurahvuseline Riik, Bosnia ja Hertsegoviina, Brasiilia Liitvabariik, Filipiini Vabariik, Gruusia, Kasahstani Vabariik, Endine Jugoslaavia Vabariik Makedoonia, Maroko Vabariik, Montenegro, Peruu Vabariik, Serbia Vabariik, Türgi Vabariik, Ukraina, Venemaa Föderatsioon (edaspidi Venemaa). Viisanõudest on vabastatud ka ÜRO reisiloa (laissez-passer) omanikud.²¹

Euroopa Liit on sõlminud mitmed viisalihtsustuslepped, mis on jõustunud ja kohaldatavad ka Eesti suhtes ning olid asjakohased käesoleva töö koostamise hetkeseisuga. Viisalihtsustuslepingute peamine eesmärk on vastastikkuse põhimõttel lihtsustada lühiajaliste (90 päeva 180 päeva jooksul) viisade väljastamist. Need lepingud on allkirjastatud järgmiste kolmandate riikidega: Ukraina,²² Moldova Vabariik,²³ Venemaa,²⁴ Serbia Vabariik,²⁵ Montenegro Vabariik,²⁶ Endine Jugoslaavia Vabariik Makedoonia,²⁷ Bosnia ja Hertsegoviina,²⁸ Albaania Vabariik²⁹ ja Gruusia³⁰. Eestil puuduvad kahepoolsed viisalihtsustuslepingud.

Eesti on kolmandate riikidega allkirjastanud kokku kolm kokkulepet, mis on käesoleva uurimistöe mõistes olulised, sest isikutele, kes soovivad reisida nende kokkulepetega sätestatud tingimuste kohaselt, antakse D-viisa. Nende kokkulepete eesmärk on propageerida ajutist rännet noorte inimeste seas.

Noorte mobiilsuse kokkulepped on sõlmitud Austraalia Ühenduse³¹, Uus-Meremaa³² ja Kanadaga³³. Nende kokkulepete peamine eesmärk on soodustada Eesti ja nimetatud

¹⁷ VMS § 60 lg 1.

¹⁸ VMS § 60 lg 3.

¹⁹ VMS § 60 lg 2.

²⁰ ELT L 81, 21.03.2001, 1–7.

²¹ Välisministeerium. Kättesaadav: www.vm.ee/?q=node/4850.

²² ELT L 332, 18.12.2007, 66–76.

²³ ELT L 334, 19.12.2007, 168–179.

²⁴ ELT L 129, 17.05.2007, 25–34.

²⁵ ELT L 334, 19.12.2007, 136–147.

²⁶ ELT L 334, 19.12.2007, 108–119.

²⁷ ELT L 334, 19.12.2007, 120–135.

²⁸ ELT L 334, 19.12.2007, 96–107.

²⁹ ELT L 334, 19.12.2007, 84–95.

³⁰ ELT L 52, 25.02.2011, 33–44.

³¹ 20. septembri 2004 Eesti Vabariigi valitsuse ja Austraalia valitsuse vastastikkuse mõistmise memorandum töötamisõigusega turismiviisade kohta. RT II 2005, 8, 17. Kättesaadav:

vlepingud.vm.ee/en/contract_view/3905.

³² 28. septembri 2006 Eesti Vabariigi valitsuse ja Uus-Meremaa valitsuse töötamisõigusega turismi käsitlev kokkulepe. RT II 2007, 18, 49. Kättesaadav: vlepingud.vm.ee/en/contract_view/4186.

³³ 14. detsembri 2009 Eesti Vabariigi valitsuse ja Kanada valitsuse noortevahetuse kokkulepe. RT II 2010, 16, 68. Kättesaadav: vlepingud.vm.ee/en/contract_view/3935.

kolmandate riikide vahelist noortevahetust, andes isikutele töödigusega turismiviisa kuni kaheteistkümneks kuuks.

Kokkulepete kohaselt võimaldab antud viisa selle omanikul tähtajaliselt viibida ja töötada Eestis, kusjuures külastuse peamine eesmärk on puhkus ning töötamist peetakse puhkusele lisanduvaks osaks. Eeldatakse, et töötamisõigusega turismiviisa omanik ei tööta Eestis viibides kõigil külastuse 12 kuul.

Eesti antud viisa, mis võimaldab selle omanikul viibida Eestis 12 kuud, on D-viisa. Kuna üldiselt võib D-viisa anda kuni 6-kuuliseks viibimiseks 12 kuu pikkuse perioodi jooksul, siis nende kokkulepete alusel antud viisa on erand.

2.3 Viimased muudatused viisapoliitikas ja õigusaktides ühtse Euroopa Liidu dimensiooni kontekstis

Viisaeeskirja mõju

Rakendatud viisalihtsustuslepingud ning viisaeeskirja jõustumine on toonud Eestis kaasa [üldise] püüdluse avatuma viisapoliitika suunas, mis soosib heauskseid reisijaid (varasema positiivse viisaajaloo ja viisataotlejaid), andes neile pikema (5 aastat) kehtivusajaga viisad.³⁴

Koos ülalmainitud trendiga avatuma viisapoliitika suunas võeti ette ka 30. juulil 2009 jõustunud välismaalaste seaduse muutmine³⁵ eesmärgiga lihtsustada viisamenetlust. Selle tulemusena tunnistati kehtetuks viisakutse regulatsioon.

Viisakutse eesmärk oli kontrollida välismaalase Eestisse saabumise asjaolusid ning kohustada välismaalase kutsujat välismaalast Eestis vastu võtma, tagama tema majutuse ning katma välismaalase Eestis viibimise ning Eestist lahkumise kulud, sealhulgas transpordikulud, mis kaasnevad välismaalase Eestist väljasaatmisega.³⁶

Ülalmainitud välismaalaste seaduse muudatuse kohaselt ei kinnita Politsei- ja Piirivalveamet (siis Kodakondsus- ja Migratsiooniamet) kutsujate viisakutseid (juriidilised või füüsilised isikud) alates 30. juulist 2009. Enne seda kuupäeva kinnitatud viisakutsed jäid kehtivaks kogu nende kehtivusajaks, mis oli kuus kuud nende kinnitamise kuupäevast alates, kuid kutsujalt ei saanud enam välismaalase riigist väljasaatmisega seotud kulutusi sisse nõuda³⁷.

Hetkel peab viisat taotlev välismaalane ikkagi oma reisi eesmärki, majutuse olemasolu ning Eestis viibimise ja Eestist lahkumise kulude katmist tõendama, kuid alates 30. juulist 2009

³⁴ Kaska, V. (2010) „Estonia's Visa Policy in the Context of the European Union Common Visa Policy.” Sisekaitseakadeemia Toimetised, nr 9, 199.

³⁵ Isikut tõendavate dokumentide seaduse, konsulaarseaduse, karistusseadustiku, riigilõivuseaduse, välismaalaste seaduse ja kodakondsuse seaduse muutmise seadus. RT I 2009, 27, 166.

³⁶ Kaska, 200.

³⁷ Ibid.

peab välismaalane tõendama neid asjaolusid muude olemasolevate dokumentidega.³⁸

Viisaeeskiri, mis on täies mahus kohaldatav 5. aprillist 2011, tõi kaasa ka mõned muudatused Eesti viisapoliitikas, mis tulenevad viisaeeskirja artiklist 32.

Enne, kui viisaeeskiri muutus kohaldatavaks, sätestas välismaalaste seadus kaks eraldi paragrahvi viisa andmisest keeldumise alustest, milles ühes oli sätestatud alused, mis tõid endaga kaasa kindla viisa andmisest keeldumise³⁹ ning teine sätestas alused, mille esinemine võis kaasa tuua viisa andmisest keeldumise.⁴⁰

Lisaks välismaalaste seaduses sätestatud palju laiemale viisa andmisest keeldumise põhjuste kogumile ei olnud mainitud alused toodud ammendava loeteluna. See tähendas seda, et välismaalaste seaduses sätestamata mistahes muu põhjendatud alus võis samuti tuua kaasa viisa andmisest keeldumise.⁴¹

Viisaeeskirja artikli 32 lõige 1 sätestab ammendava loetelu viisa andmisest keeldumise alustest, tuues välja kokku ainult kaheksa alust. Viisa andmisest keeldumise aluste arvu piiramine muutis viisa andmise menetluse selles osalevate Eesti valitsusasutuste jaoks palju jäigemaks.

Viisaeeskirja artikli 32 lõiked 2 ja 3 muutusid kohaldatavaks 5. aprillist 2011. Lõige 2 näeb ette, et „otsus viisa andmisest keeldumise kohta ning selle põhjused edastatakse taotlejale VI lisas esitatud standardvormi kasutades.” Lõige 3 sätestab, et taotlejal, kellele keelduti viisat andmast, on õigus otsus vaidlustada, esitades kaebuse otsuse teinud liikmesriigi vastu ja kooskõlas selle liikmesriigi riigisisese õigusega.

5. aprillist 2011 on kõigil liikmesriikidel, sealhulgas Eestil, kohustus anda viisataotlejale viisa andmisest keeldumisel kirjalik otsus, kus on märgitud õiguslik alus, mis tõi kaasa viisa andmisest keeldumise. Kõik liikmesriigid kohustuvad võimaldama taotlejale õiguse vaidlustada otsus, millega keelduti viisa andmisest või millega viisa tühistati või tunnistati kehtetuks.⁴²

Enne ülalmainitud viisaeeskirja sätete kohaldatavaks muutumist nägi välismaalaste seadus ette, et viisa andmisest keeldumist ei põhjendatud.⁴³ Samuti ei antud viisataotlejale informatsiooni viisa andmisest keeldumise aluste ja põhjuste kohta⁴⁴ ega võimaldatud sellist otsust vaidlustada.⁴⁵ Kuigi välismaalaste seadus ei võimaldanud viisa andmisest keeldumise otsust edasi kaevata, andis välismaalaste seadus võimaluse kaevata viisa tühistamise või kehtetuks tunnistamise otsused edasi halduskohtule kaebuse esitamisega.⁴⁶

³⁸ Ibid.

³⁹ VMS (RT I 1993, 44, 637; 2009, 62, 405) § 10¹⁰ lg 1.

⁴⁰ VMS § 10¹⁰ lg 2.

⁴¹ Kaska, 201.

⁴² Kaska, 202.

⁴³ VMS (RT I, 09.12.2010, 9) § 66 lg 1.

⁴⁴ VMS § 66 lg 2.

⁴⁵ VMS § 100 lg 1.

⁴⁶ Ibid.

5. aprillist 2011 võib vaidlustada nii viisa andmisest keeldumise otsuse, viisa tühistamise või kehtetuks tunnistamise otsuse kui ka viibimisaja pikendamisest keeldumise otsuse.⁴⁷

Viisaeeskirja kohaldamisega samaaegselt jõustus ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 265/2010, 25. märts 2010, millega muudetakse Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni ja määrust (EÜ) nr 562/2006 seoses isikute liikumisega pikaajalise viisa alusel⁴⁸, millega laiendati võrdväarsuse põhimõtet liikmesriikide antud elamislubade ja lühiajaliste viisade vahel, kohaldades täielikult Schengeni *acquis*'d pikaajalistele viisadele. Selle tulemusena on pikaajalisel viisal viisaomaniku liikumisvabadusele Schengeni alal sama mõju, mis elamisloal. Määruse kohaselt on kolmanda riigi kodanikul, kellel on liikmesriigi antud viisa, õigus reisida teistesse liikmesriikidesse kolmeks kuuks mistahes 6-kuulise perioodi jooksul samadel tingimustel nagu elamisloa omanikul.⁴⁹

Määrus nr 265/2010 ei mõjuta pikaajaliste viisade andmise tingimusi. Samas seab määrus liikmesriikide antavate pikaajaliste viisadega lubatud maksimaalse kehtivusaja piirangu.⁵⁰ Pikaajaliste viisade maksimaalne kehtivusaeg võib olla kuni üks aasta ning pikema kui üheaastase kehtivusajaga välja antud viisad tuleb asendada elamisloaga enne väljastatud viisa kehtivusaja lõppemist.⁵¹

2010. aasta oktoobrikuuni nägi välismaalaste seadus pikaajalise viisa kehtivusajana ette kuni 12 kuud.⁵² 1. oktoobril 2010 jõustunud uus välismaalaste seadus⁵³ hakkas võimaldama aga kuni 24-kuulise kehtivusajaga pikaajaliste viisade väljaandmist.⁵⁴ 5. aprillist 2011 näeb välismaalaste seadus taas ette, et pikaajalisi viisasid võib anda kehtivusajaga kuni 12 kuud.⁵⁵

Enne 5. aprilli 2010 võimaldas Schengeni konventsiooni⁵⁶ artikkel 8 pikaajalise viisa omanikel „reisida läbi teiste lepinguriikide territooriumite selleks, et jõuda selle lepinguriigi territooriumile, kes on viisa väljastanud“. Pärast määruse nr 265/2010 kohaldatavaks muutumist sellised piirangud kadusid ning võib öelda, et 5. aprillist 2010 on pikaajalise viisaga kolmandate riikide kodanikel paremad võimalused Schengeni alal ning oma riiki ja oma riigist reisimiseks.⁵⁷

Kompensatsioonimeede

Üleminekuperioodil, st enne seda, kui uued liikmesriigid kohaldasid täielikult Schengeni *acquis*'t, oli neil lubatud väljastada naaberriikidele viisasid tasuta või väikese tasu eest ning üsna lihtsatel tingimustel. EÜ viisalihtsuslepingud ei luba erikokkuleppeid uute

⁴⁷ VMS (RT I, 30.06.2011, 3) § 100¹.

⁴⁸ ELT L 85, 31.03.2010, 1–4.

⁴⁹ Artikkel 1(2).

⁵⁰ Kaska, 203.

⁵¹ Artikkel 1(1).

⁵² VMS (RT I 1993, 44, 637; 2010, 34, 184) § 107 lg 2.

⁵³ RT I 2010, 3, 4.

⁵⁴ VMS § 60 lg 2.

⁵⁵ VMS (RT I, 30.06.2011, 3) § 60 lg 2.

⁵⁶ ELT L 239, 22.09.2000, 19–62.

⁵⁷ Kaska, 204.

liikmesriikide ja nende naabrite vahel. Seega, „kuigi põhimõtteliselt on [viisalihtsustus] lepingu eesmärk olukorda lihtsustada, muutub pärast liitumist Schengeni alaga uute liikmesriikide seis halvemaks.“⁵⁸ Sellised prognoosid tehti aastal 2008 ja Eesti näite varal on need tõeks osutunud.

Eestis oli samuti kasutusel lihtsustatud kord isikutele, kes elavad Venemaa piiri ääres, mis kehtis viisade taotlemisele ja väljastamisele aastast 2000. Selle korra kohaselt said piirialadel elavad isikud taotleda viisat teenustasuta või odavamalt. Reisi eesmärk pidi olema Venemaal elavate lähisugulaste või Venemaal asuvate matmiskohtade külastamine. Isikute arv, kes lihtsustatud korra alusel viisad said, oli umbes 4000 kummalgi poolel. Kord põhines Venemaaga sõlmitud kahepoolisel kokkuleppel ning lõppes 19. jaanuaril 2009. On loomulik, et kui Eesti hakkas andma viisasad vaid tavapärasel tingimustel, st Schengeni *acquis*⁵⁹ kohaselt, lõpetas ka Venemaa viisade lihtsustatud korra kohase väljastamise.

Üleminek soodsamalt korralduselt tavapärasele rangemale viisataotlemisprotseduurile tõi kaasa üsna palju vastumeelsust piiriäärsetel aladel elavate inimeste seas (mõlemas riigis), kes olid senini nautinud lihtsustatud korra pakutavaid hüvesid.⁵⁹

Selleks, et kompenseerida lihtsustatud korra kadumist ning leevendada nende inimeste finantskoormust, kelle lähisugulased elavad Venemaal, kehtestas Eesti regionaalminister viisatasu kompenseerimise skeemi aastaks 2009⁶⁰, mis jõustus 15. jaanuaril 2009.

Selle skeemi kohaselt oli Eesti kodanikel, kes külastasid Venemaal abikaasat või sugulasi või nende matmispaiku, võimalus taotleda Venemaa viisatasu (35 eurot) kompenseerimist. Hetkel kehtiva regulatsiooni kohaselt on võimalik saada kompensatsiooni vaid kahe viisa (kokku 70 eurot) eest aastas. Kui lihtsustatud korrast said kasu vaid isikud, kes elavad piiril või piirialal, siis kompensatsiooniskeem selliseid piiranguid ette ei näinud. Kompensatsiooni saamiseks võib iga Eesti kodanik (mistahes maakonnas elav isik) esitada viisatasu kompensatsioonitaotluse, kui reisi eesmärk on abikaasa või lähisugulase või nende matmiskohtade külastamine Venemaal.

Algselt loeti lähisugulaseks ema, isa, tüdart, poega, vanaema, vanaisa või lapselast. Lisaks sellele pidi sugulus olema seotud taotlejaga, st kompensatsiooni võis taotleda ainult isik, kes oli ülalmainitud isikute sugulane.

Hiljem muudeti lähisugulaste nimekirja⁶¹ nii, et see hõlmaks ka venda ja õde. Samal ajal muudeti kompensatsiooniskeemi ulatust nii, et see hõlmaks kasusaajatena ka inimesi, kes soovivad külastada Venemaa territooriumil elavaid abikaasa lähisugulasi.

⁵⁸ Trauner, F., Kruse, I. (2008) „EC Visa Facilitation and Readmission Agreements: A new Standard EU Foreign Policy Tool“. The European Consortium for Political Research Fourth Pan-European Conference on EU Politics, 16.

⁵⁹ Kaska, 204–205.

⁶⁰ Regionaalministri 15.01.2009 käskkirj nr 4 „Venemaa Föderatsiooni viisataotluse menetlemise tasu kompenseerimise 2009. a toetuskeem“.

⁶¹ Regionaalministri 25.09.2009 käskkirj nr 77 „Regionaalministri 15.01.2009 käskkirja nr 4 „Venemaa Föderatsiooni viisataotluse menetlemise tasu kompenseerimise 2009. a toetuskeem „ muutmine“.

Regionaalminister kehtestas kompensatsiooniskeemi ka aastateks 2010⁶² ja 2011⁶³.

Kompensatsioonimeede ei rahulda piirialadel elavate isikute kõiki vajadusi ega elimineeri negatiivseid kaasmõjusid, mille tõi kaasa Schengeniga ühinemine (nt lihtsustatud korra lõpetamine). Positiivne on aga see, et kompensatsiooniskeem võrdsustas kõik Eesti elanikud, kes soovivad oma Venemaal asuvat abikaasat või lähisugulasi või abikaasa lähisugulasi või nende matmispaiku külastada.⁶⁴

Viisaesindus

Viisaeeskirja preambul näeb ette, et liikmesriikidel peaks viisade andmiseks olema oma esindus või nad peaksid olema esindatud kõikides nendes kolmandates riikides, kelle kodanike suhtes kohaldatakse viisanõuet. Liikmesriigid, kellel puudub asjaomasel kolmandas riigis või selle teatud piirkonnas oma konsulaat, peaksid püüdma sõlmida esindamist käsitleva kokkuleppe, et viisataotlejatel ei oleks vaja teha ülemääraseid pingutusi konsulaati jõudmiseks.

Viisaeeskirja artikli 8 lõige 1 sätestab, et liikmesriik võib nõustuda teise liikmesriigi nimel taotluste läbivaatamise ja viisade väljaandmise eesmärgil esindama teist liikmesriiki. Samuti võib liikmesriik esindada teist liikmesriiki piiratud ulatuses vaid taotluste vastuvõtmisel ning biomeetriliste andmete kogumisel.

Väikeriigina on Eestil väga vähe esindusi kolmandates riikides, millest enamik asuvad teistes liikmesriikides või kolmandates riikides, kelle kodanikud ei vaja ELi reisimisel viisat.⁶⁵ See teeb välismaalaste jaoks Eesti külastamiseks vajaliku viisa taotlemise ebamugavaks.⁶⁶

Et lihtsustada viisa taotlemist riikides, kus Eesti esindus puudub, kasutab Eesti esindusvõimalust, olles sõlminud mitmete liikmesriikidega viisaesinduslepingud.

2011. aasta keskpaigaks sõlmiti viisaesinduslepingud kokku 14 Schengeni liikmesriigiga, kes esindavad Eestit lühiajaliste viisade läbivaatamise ja väljastamise protsessis 84 riigis.⁶⁷

Eesti sõlmis lepingud Taani, Ungari, Prantsusmaa, Soome, Šveitsi, Sloveenia, Läti, Leedu, Hollandi, Hispaania, Austria, Saksamaa, Poola ja Rootsi. Vabariigi Valitsuse prioriteediks ning jätkuvaks tegevuseks on teiste liikmesriikidega viisaesinduslepingute sõlmimiseks toimuvad konsulaarnõupidamised.

Eesti esindab kuut liikmesriiki (Soome, Holland, Poola, Läti, Sloveenia ja Taani) neljas riigis [Venemaa (Pihkva), Valgevene (Minsk), Bulgaaria (Sofia) ja Gruusia (Tbilisi)].

⁶² Regionaalministri 17.02.2010 käskkiri nr 24 „Venemaa Föderatsiooni viisataotluse menetlemise tasu kompenseerimise 2010. a toetuskeem”.

⁶³ Regionaalministri 31.12.2010 käskkiri nr 271 „Venemaa Föderatsiooni viisataotluse menetlemise tasu kompenseerimise 2011. a toetuskeem”.

⁶⁴ Kaska, 206.

⁶⁵ Eesti saatkonnad ja esindused. Kättesaadav: www.vm.ee/?q=en/taxonomy/term/42.

⁶⁶ Koort, E., Pardla, M. (2011) „Turvalisuspoliitika 2011. Kokkuvõte „Turvalisuspoliitika põhisuundade aastani 2015 „täitmisest”, 30.

⁶⁷ Nimekirja riikidest, kus teine Schengeni liikmesriik esindab Eestit lühiajaliste viisade töötlemisel ja väljastamisel. Kättesaadav: www.vm.ee/?q=en/taxonomy/term/172.

Eesti välisesindused vaatasid teiste Schengeni liikmesriikide nimel 2010. aastal läbi kokku 2640 viisataotlust.⁶⁸

Viisaesinduslepingud on kasulik meede nii esindatavatele liikmesriikidele kui ka viisataotlejatele. Esindava liikmesriigi kaudu on esindataval liikmesriigil juurdepääs suuremale hulgale võimalikele viisataotlejatele. Teisalt ei pea viisataotlejad tegema suuri jõupingutusi lähima selle liikmesriigi saatkonna või esinduse leidmiseks, mille viisat nad soovivad taotleda. See säästab viisataotlejate ressursse, mis muidu läheksid reisikuludeks. Näiteks ei pea Kaliningradi oblastis elavad Venemaa kodanikud Eesti viisa taotlemiseks Pihkvasse, Moskvasse või Peterburi reisima, sest Leedu esindab nüüd Eestit Kaliningradis.⁶⁹

2.4 Viimased muudatused viisapoliitikas ning riiklikke viisasid puudutavates õigusaktides

Pikaajalise viisa kehtivusega seotud peamised muudatused on toodud uuringu peatükis 2.3. Lisaks on pikaajalisi viisasid, mis on Eesti õigusaktide kohaselt antavad riiklikud viisad, puudutavasse regulatsiooni tehtud veel mõned muudatused.

Esimene puudutab pikaajalise viisa taotlemise eesmärki ning teine teatud kolmandate riikide kodanike vabastamist pikaajalise viisa taotlemisel makstavast riigilõivust.

Enne 1. oktoobrit 2010, mil jõustus välismaalaste seaduse uus redaktsioon, võimaldas välismaalaste seadus⁷⁰ anda pikaajalisi viisasid järgmiste kolmandate riikide kodanike gruppide esindajatele:

- ✧ Välisministeeriumi akrediteeritud välismaist massiteabevahendit esindav ajakirjanik ning tema abikaasa, alaealine laps või täiskasvanud laps, kes oma terviseseisundi või puude tõttu ei ole võimeline iseseisvalt toime tulema;
- ✧ Eesti aukonsul ja tema abikaasa, alaealine laps või täiskasvanud laps, kes oma terviseseisundi või puude tõttu ei ole võimeline iseseisvalt toime tulema;
- ✧ välismaalane, kes on registreerinud oma lühiajalise Eestis töötamise enne viisa taotlemist ja tema abikaasa, alaealine laps või täiskasvanud laps, kes oma terviseseisundi või puude tõttu ei ole võimeline iseseisvalt toime tulema;
- ✧ välislepingus määratletud isik välislepingus sätestatud tingimustel.

⁶⁸ Koort, Pardla, 31.

⁶⁹ Kaska, 210.

⁷⁰ VMS (RT I 1993, 44, 637; 2010, 34, 184) § 10⁷ lg 1.

1. oktoobrist 2010 ei ole pikaajaliste viisade andmine piiratud ning seetõttu võib seda taotleda piiramatult arvu juhtumite puhul. Samas on oluline märkida, et enamik enne 1. oktoobrit 2010 antud pikaajalisi viisaid anti välismaalastele, kes olid oma lühiajalise töötamise Eestis registreerinud vastavalt välismaalaste seadusele. Lühiajaline töötamine, kui see on registreeritud, võimaldab Eestis seaduslikult viibival välismaalasel töötada Eestis kuni kuus kuud 12-kuulise perioodi jooksul.⁷¹ Lühiajalise töötamise registreerimine on välismaalaste seaduses loetletud juhtudega piiratud.⁷²

2010. aasta alguses otsustas Vabariigi Valitsus vabastada Ukraina kodanikud riigilõivu maksimisest pikaajalise viisa taotlemisel.⁷³ Sama vabastus anti 2011. aasta alguses ka Valgevene kodanikele.⁷⁴

Vabariigi Valitsus otsustas vabastada Ukraina kodanikud riigilõivust seetõttu, et Eesti välispoliitika prioriteediks on idapartnerlus, mis tähendab, et Eesti huvides on propageerida isikute vaba liikumist idapartnerluses osalevatest riikidest. Riigilõivust vabastamine pikaajalise viisa taotlemisel on üks võimalus propageerida Ukraina reforme ning integreerumist ELga. Vabastus on eelkõige kahepoolsete ärisuhete ja kaubavahetuse soodustamiseks, aga ka arengu, hariduse ja teadusuuringute valdkondade koostöö süvendamiseks ning inimestevaheliste kontaktide propageerimiseks.⁷⁵

Vabariigi Valitsus otsustas anda Valgevene kodanikele vabastuse, et propageerida koostööd arengu, hariduse ja teadustöö valdkondades ning lihtsustada inimestevahelisi kontakte, aga ka soodustamaks kahepoolseid ärisuhteid ning kaubavahetust. Valitsuse otsus järgis Poola ja Läti eeskujuga anda Valgevene kodanikele riigilõivuvabastus juhul, kui nad taotlevad pikaajalist viisat.⁷⁶

Need kolm pikaajalist viisat puudutavat muudatust viisapoliitikas on legaalse immigratsiooni propageerimiseks/soodustamiseks.

⁷¹ VMS (RT I, 30.06.2011, 3) § 106 lg 1.

⁷² Ibid.

⁷³ Vabariigi Valitsuse 21. jaanuari 2011 korraldus nr 14 „Ukraina kodanike vabastamine kohustusest tasuda pikaajalise viisa taotluse läbivaatamise eest riigilõivu“. RTL 2010, 4, 78.

⁷⁴ Vabariigi Valitsuse 3. veebruari 2011 korraldus nr 46 „Valgevene Vabariigi kodanike vabastamine kohustusest tasuda pikaajalise viisa taotluse läbivaatamise eest riigilõivu“. RT III, 07.02.2011, 9.

⁷⁵ Valitsuse 21.01.2010 istungi kommenteeritud päevakord. Kättesaadav:

www.valitsus.ee/et/uudised/istungid/istungite-paevakorrad/6434/valitsuse-21012010-istungi-kommenteeritud-paevakord.

⁷⁶ Valitsuse 03.02.2011 istungi kommenteeritud päevakord. Kättesaadav:

www.valitsus.ee/et/uudised/istungid/istungite-paevakorrad/23662/valitsuse-03022011-istungi-kommenteeritud-paevakord.

3. PRAKTLINE RAKENDAMINE JA ORGANISEERIMINE

3.1 Viisamenetluse erinevates etappides järgitav üldmenetlus

Viisa taotlemine

Kui välismaalane taotleb lennujaama transiidiviisat või lühiajalist viisat, järgivad Eesti ametkonnad viisaeeskirjas sätestatud viisataotlemise menetlust.

Reeglina esitatakse kõikide viisatüüpide taotlused Eesti välisesindustele, viisasid annavad Eesti välisesindused ning üldiselt piiripunktides viisasid ei väljastata. Lühiajalisi viisasid võib taotleda piiripunktis vastavalt viisaeeskirjale.⁷⁷ Lennujaama transiidiviisasid ja pikaajalisi viisasid piiripunktides ei anta.⁷⁸

5. detsembrist 2010 teeb Eesti Suursaatkond Kiievis Schengeni viisataotluste esitamisel koostööd ettevõttega Pony Express. Pony Express võtab Eesti Schengeni viisataotlusi vastu kuues piirkondlikus keskses: Dnepropetrovskis, Donetskis, Harkovis, Lvovis, Odessas ja Simferopolis.⁷⁹

Alates 4. maist 2011 laiendas Eesti Suursaatkond Moskvas viisataotluste vastuvõtmisel koostööd firmaga Pony Express, võimaldades nüüd Moskva linna ja Moskva lähiümbruse elanikel soovi korral esitada viisataotlused Eestisse reisimiseks ka Pony Expressi Moskvas asuvate teeninduspunktide vahendusel.⁸⁰

Alates 8. augustist 2011 alustas Eesti Vabariigi Peakonsulaat Peterburis koostööd firmaga Pony Express, kelle vahendusel on võimalik esitada viisataotlusi lisaks peakonsulaadile ka Pony Expressi keskustes Peterburis ja veel kuues Loode-Venemaa linnas: Arhangelskis, Murmanskis, Petroskois, Veliki Novgorodis, Vologdas ja Kingissepas.⁸¹

Nagu eelnevalt mainitud, võtab välise teenuse osutaja vastu ainult lühiajalise viisa taotlusi ning pikaajalise viisa taotlemiseks peab isik pöörduma Eesti esinduse poole. Sellest hoolimata on välise teenuse osutaja kasutamine muutnud viisade taotlemise süsteemi taotlejatele palju kättesaadavamaks ja mugavamaks.

Taotlus ja täiendavad dokumendid

Pikaajalise viisa võib anda välismaalasele, kui:⁸²

- ✧ tal on kehtiv reisidokument;
- ✧ on tõendatud tema kavandatava Eestis viibimise eesmärk ja põhjus ning need

⁷⁷ VMS § 63 lg 2.

⁷⁸ VMS § 63 lg 3.

⁷⁹ Välisministeeriumi pressiteade 13. detsembrist 2010. Kättesaadav: www.vm.ee/?q=node/10416.

⁸⁰ Välisministeeriumi pressiteade 6. maist 2011. Kättesaadav: www.vm.ee/?q=node/11554.

⁸¹ Välisministeeriumi pressiteade 8. augustist 2011. Kättesaadav: www.vm.ee/?q=node/12231.

⁸² VMS § 62 lg 2.

on kooskõlas välismaalase Eestis ajutist viibimist reguleerivates õigusaktides sätestatuga;

- ✧ on tõendatud, et tema majutus- ja viibimiskulud on Eestis viibimise ajal kaetud;
- ✧ ta tõendab kavatsust lahkuda Eestist hiljemalt viibimisaja lõppemisel;
- ✧ on tõendatud, et tema kulud tagasipöördumiseks oma päritolumaale või Eestist lahkumiseks mõnda teise riiki, kuhu tal on õiguslik alus siseneda, on kaetud ja
- ✧ tal on kehtiv tervisekindlustusleping, mis tagab tema haigusest või vigastusest tingitud ravikulude tasumise viisa kehtivusajal, mitmekordse viisa puhul esimese kavandatud viibimisaja lõppemiseni.

Täpsemad nõuded pikaajalise viisa taotlemiseks on sätestatud Vabariigi Valitsuse määrusega⁸³ (edaspidi määrus nr 83).

Pikaajalise viisa taotlemisel esitatavad dokumendid:⁸⁴

- ✧ kehtiv reisidokument;
- ✧ taotlus;
- ✧ foto;
- ✧ kehtiv tervisekindlustusleping, mis tagab haigusest või vigastusest tingitud ravikulude tasumise taotletava viisa kehtivusajal;
- ✧ reisi eesmärki ja põhjust tõendavad dokumendid;
- ✧ Eestis viibimise ajal piisavate rahaliste vahendite olemasolu tõendavad dokumendid;
- ✧ Eestis viibimise ajal majutust ja viibimiskulude kandmist tõendavad dokumendid;
- ✧ riigilõivu tasumist tõendav dokument või riigilõivu tasumisest vabastamist tõendav dokument.

Määrus nr 83 näeb ette, et taotleja esitatav reisidokument peab vastama isikut tõendavate dokumentide seaduse §-s 16 sätestatud nõuetele:⁸⁵

- ✧ dokument on välja antud ja andmed on dokumenti kantud õiguspäraselt selleks pädeva asutuse poolt;

⁸³ Vabariigi Valitsuse 17. juuni 2010 määrus nr 83 „Pikaajalise viisa andmise ja viibimisaja pikendamise taotlemisel esitatavate andmete ja taotlusele lisatavate tõendite loetelu ja esitamise nõuded ning viisa andmise ja andmisest keeldumise, viibimisaja pikendamise ja pikendamise keeldumise ning viibimisaja ennetähtaegse lõpetamise ning viisa tühistamise ja viisa kehtetuks tunnistamise tähtajad ning piisavate rahaliste vahendite määra ja tervisekindlustuslepingu kindlustussumma määra kehtestamine“ (RT I 2010, 45, 268; 2010, 60, 407) § 1.

⁸⁴ Määrus nr 83 § 3 lg 1.

⁸⁵ RT I, 09.12.2010, 14.

- ✧ dokumendi kehtivusaeg ei ole lõppenud;
- ✧ dokument on kasutamiskõlblik ja võimaldab tuvastada sellesse tehtud kandeid ja nende õigsust ning kontrollida dokumendi kasutaja isikusamasust;
- ✧ dokument on terviklik ja ei ole rikutud.

Viisataotleja reisidokumendile kehtestatud lisanõuded hõlmavad seda, et reisidokument peab olema väljastatud viimase kümne aasta jooksul ning selles peab olema vähemalt kaks vaba lehekülge või vaheleht. Samuti peab reisidokument kehtima vähemalt kolm kuud pärast viisa kehtivusaja lõppemist. Humaansetel kaalutlustel võib erandkorras pikaajalise viisa vormistada reisidokumendi, mis kehtib vähem kui kolm kuud pärast viisa kehtivusaja lõppemist juhul, kui on tagatud välismaalase lahkumine Eestist viisas märgitud tähtajal.

Vajadusel kohustub taotleja esitama koos taotlusega riigilõivu tasumist tõendava dokumendi või tasuma selle kohapeal. Pikaajalise viisa taotluse läbivaatamise riigilõiv on 80 eurot.⁸⁶

Piisavad vahendid üheks Eestis viibimise päevaks on umbes 55,60 eurot.⁸⁷

Tervisekindlustuslepingu kindlustusvastutuse alammäär on 30 000 eurot kogu Eestis või Schengeni konventsiooni liikmesriikide territooriumil viibimise aja kohta.⁸⁸

Välismaalane võib esitada järgmised dokumendid, et tõendada oma reisi eesmärki ja põhjust, piisavate rahaliste vahendite olemasolu Eestis viibimise ajal ning majutuse ja Eestis viibimisega seotud kulutuste katmist:⁸⁹

- ✧ välismaalase poolt külastatava eraisiku või juriidilise isiku vastav kinnitus;
- ✧ diplomaatiline noot või rahvusvahelise organisatsiooni kirjalik pöördumine;
- ✧ kohtukutse;
- ✧ turismiteenuse kasutamist tõendavad dokumendid või nende koopiad;
- ✧ meelelahutusteenuse kasutamist tõendavad dokumendid või nende koopiad;
- ✧ dokument, mis tõendab õigust siseneda järgmisesse transiidiriiki;
- ✧ autovedude teostamist tõendavad dokumendid;
- ✧ Eestis töötamist tõendavad dokumendid;
- ✧ lennu- või sõidupiletid;

⁸⁶ RLS (RT I, 23.03.2011, 7) § 2577 lg 3.

⁸⁷ Määrus nr 83 § 12 ja Vabariigi Valitsuse 11. juuni 2009 määrus nr 90 „Töötasu alammäära kehtestamine“ (RT I 2009, 31, 192; 2010, 60, 407) § 1.

⁸⁸ Määrus nr 83 § 13.

⁸⁹ Määrus nr 83 § 3 lg 2.

✧ muud dokumendid.

Kui välismaalasele antakse pikaajaline viisa lühiajalise töötamise eesmärgil, siis välismaalaste seaduse § 60 lõike 5 kohaselt saab samadel tingimustel viisaka välismaalase abikaasa või laps (nii alaealine kui ka täiskasvanu, kes ei ole võimeline tervises seisundi või puude tõttu iseseisvalt hakkama saama). Sellisel juhul peavad välismaalase abikaasa ja alaealine laps, kes taotlevad pikaajalist viisat, esitama lisaks ülalmainitud dokumentidele sugulussuhet või perekonnaseisu tõendava dokumendi. Välismaalase täisealine laps esitab lisaks määruses sätestatud dokumentidele sugulussuhet tõendava dokumendi ja tervises seisundit või puuet tõendava dokumendi.⁹⁰

Taotluse läbivaatamine

Pikaajalise viisa andmise või sellest keeldumise otsustab konsulaarametnik 30 päeva jooksul taotluse menetluse võtmisest arvates, kui välisleping ei sätesta teisiti.⁹¹

Eesti välisesinduses otsustab viisa andmise või andmisest keeldumise (kõikide viisatüüpide osas) konsulaarametnik.⁹² Konsulaarametnik kohustub viisa andmise kooskõlastama siseministri määratud Siseministeeriumi valitsemisala asutustega.⁹³ Kui siseministri määratud Siseministeeriumi valitsemisala asutus ei kooskõlasta viisa andmist, peab konsulaarametnik viisa andmisel oma otsust viisaregistris põhjendama.⁹⁴

Siseministri poolt välismaalastele antavate viisade kooskõlastamiseks määratud asutused on Kaitsepolitseiamet ning Politsei- ja Piirivalveamet⁹⁵ (viimane ühendab 1. jaanuarist 2010 Politseiametit, Piirivalveametit ning Kodakondsus- ja Migratsiooniametit). Need asutused kooskõlastavad viisa andmise välismaalasele või keelduvad selle kooskõlastamisest neile teadaoleva informatsiooni põhjal. Teavet viisa andmise kooskõlastamise kohta ei avaldata välismaalasele ega muule isikule.⁹⁶

Kõik viisaga seotud toimingud tehakse viisaregistri kaudu⁹⁷, mis on riiklik liides, mille kaudu tehakse informatsioon VIS-ist ja VIS-i kättesaadavaks.

Lühiajalise viisa ja lennujaama transiidiviisa andmisest keeldutakse viisaeeskirjas sätestatud alustel ja menetlust järgides.⁹⁸

Pikaajalise viisa andmisest keeldutakse, kui esineb vähemalt üks järgmistest alustest:⁹⁹

- ✧ välismaalasel puudub kehtiv reisidokument;
- ✧ välismaalase reisidokument või selles sisalduvad kanded on võltsitud;

⁹⁰ Määrus nr 83 § 4.

⁹¹ Määrus nr 83 § 8 lg 2.

⁹² VMS § 81.

⁹³ VMS § 82 lg 1.

⁹⁴ VMS § 82 lg 2.

⁹⁵ Siseministri 14.07.2010 määrus nr 29 „Viisa andmise kooskõlastamiseks pädevate asutuste määramine“. RT I 2010, 61, 440.

⁹⁶ MS § 82 lg 3.

⁹⁷ Vabariigi Valitsuse 17. juuni 2010. a määrus nr 86 „Viisaregistri pidamise põhimäärus“. RT I, 11.05.2011, 8.

⁹⁸ VMS § 65 lg 1.

⁹⁹ VMS § 65 lg 2.

- ✧ on alust arvata, et välismaalase väidetav reisieesmärk ei vasta tegelikule eesmärgile;
- ✧ välismaalasel puuduvad piisavad elatusvahendid, arvestades Eestis viibimise kestust ja olemust, või päritoluriiki või transiidiriiki naasmiseks vajalikud vahendid;
- ✧ välismaalase suhtes kehtib Eesti poolt kohaldatud või Schengeni infosüsteemi kantud sissesõidukeeld;
- ✧ välismaalane võib kujutada ohtu avalikule korrale, riigi julgeolekule, rahvusvahelistele suhetele või rahva tervisele ja
- ✧ on põhjendatud alus kahelda välismaalase esitatud täiendavate dokumentide ehtsuses või nende sisu õigsuses, tema avalduste usaldusväärsuses või tema kavatsuses lahkuda Eestist enne pikaajalise viisa kehtivusaja lõppu.

Viisa andmisest keeldumist ei põhjendata ja välismaalasele ega muule isikule ei avaldata viisa andmisest keeldumise põhjust ega sellega seonduvat teavet.¹⁰⁰

Riiki sisenemine

Isikud, kes saabuvad Eestisse või lahkuvad Eestist võivad ületada välispiiri vaid rahvusvaheliseks liikluseks avatud piiripunktide kaudu nende lahtioleku ajal.¹⁰¹ Isikud, kellele piiriületamise luba ei antud, samuti ebaseaduslikult välispiiri ületanud isikud, peetakse kinni ja saadetakse EL õigusaktide, välislepingute ning seadustega ettenähtud korras tagasi riiki, kust või mille kaudu nad Eestisse saabusid või toimetati.¹⁰² Piirilt tagasisaatmise korraldab ja kulud kannab vedaja, kes transportis või kelle esindaja transportis piiripunkti isiku, kelle piiriületuseks luba ei antud.¹⁰³

Piirikontrolli eest vastutab Politsei- ja Piirivalveamet.¹⁰⁴

Eeskirjad, mis reguleerivad Eesti piiri, mis on Schengeni ala välispiir, ületavate inimeste piirikontrolli, sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 562/2006, 15. märts 2006, millega kehtestatakse isikute üle piiri liikumist reguleerivad ühenduse eeskirjad (Schengeni piirieskirjad).¹⁰⁵

Eestis ajutine viibimine on välismaalase Eestis viibimine ilma Eesti elamisloata või elamisõiguseta.¹⁰⁶

Eestisse saabumiseks ja Eestis ajutiseks viibimiseks peab välismaalasel olema seaduslik alus, milleks on sealhulgas:¹⁰⁷

¹⁰⁰ VMS § 66 lg-d 1 ja 2.

¹⁰¹ RiPS (RT I, 09.12.2010, 3) § 9 lg 1.

¹⁰² RiPS § 9¹ lg 1.

¹⁰³ RiPS § 9¹ lg 2.

¹⁰⁴ PPVS (RT I, 22.03.2011, 12) § 3 lg 1 p 6.

¹⁰⁵ ELT L 105, 13.04.2006, 1–32.

¹⁰⁶ VMS § 7.

¹⁰⁷ VMS § 43 lg-d 1 ja 2.

- ✧ Eesti pädeva asutuse antud viisa;
- ✧ Schengeni konventsiooni liikmesriigi pädeva asutuse antud viisa, kui viisa tingimused ei välista Eestis viibimise õigust;
- ✧ välislepingust vahetult tulenev õigus Eestis viibida;
- ✧ Vabariigi Valitsuse otsusest viisanõudest loobumise kohta tulenev õigus Eestis viibida;
- ✧ vahetult seadusest, kohtulahendist või haldusaktist tulenev õigus või kohustus Eestis viibida;
- ✧ Schengeni konventsiooni liikmesriigi pädeva asutuse antud elamisluba ja
- ✧ Välisministeeriumi antud diplomaadi- või teenistuskaart välisriigi diplomaatilise esinduse ja konsulaarasutuse ning rahvusvahelise organisatsiooni esinduse Eestisse akrediteeritud personalile, nende perekonnaliikmetele ja erapersonalile;
- ✧ Schengeni konventsiooni liikmesriigi pädeva asutuse antud pikaajaline viisa vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) nr 265/2010, 25. märts 2010, millega muudetakse Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni ja määrust (EÜ) nr 562/2006 seoses isikute liikumisega pikaajalise viisa alusel.¹⁰⁸

Välismaalaste seaduse kohaselt on välismaalasel ja muul asjassepuutuval isikul kohustus teavitada haldusorganit tähtsust omavate asjaolude muutumisest ja äralangemisest seoses välismaalase Eestis ajutise viibimisega.¹⁰⁹

Viibimisaja pikendamine

Eestis ajutise viibimise seadusliku alusega, viisa või muu, lubatud viibimisaega üldjuhul ei pikendata¹¹⁰, kuid erandjuhtudel võib seda teha kuni 90 päevaks, kui on ilmnenud asjaolu, mis ei olnud enne viisa alusel Eestisse saabumist välismaalasele teada, või uus asjaolu, mis tekkis pärast välismaalase Eestisse saabumist.¹¹¹ Schengeni viisaga lubatud viibimisaja pikendamisel kohaldatakse viisaeeskirja artiklit 33.

Asjaoluna, mis eeldab välismaalase jätkuvat Eestis ajutist viibimist või takistab tema Eestist lahkumist, käsitatakse vähemalt ühte järgmistest põhjustest: 1) vääramatu jõud (*force majeure*); 2) humanne põhjus; 3) mõjuv ametialane põhjus; 4) mõjuv isiklik põhjus.¹¹²

¹⁰⁸ ELT L 85, 31.03.2010, 1–4.

¹⁰⁹ VMS § 20 lg 1.

¹¹⁰ VMS § 46 lg 1 ja § 67 lg 1.

¹¹¹ VMS § 46 lg 2 ja § 67 lg 3.

¹¹² VMS § 46 lg 3 ja § 67 lg 4.

Viibimisaja pikendamise taotlus esitatakse ja viibimisaja pikendamise või pikendamisest keeldumise otsustab Politsei- ja Piirivalveamet.¹¹³

Viisa kehtetuks tunnistamine ja tühistamine

Viisat võib kehtetuks tunnistada või tühistada. Lühiajaline viisa ja lennujaama transiidiviisa tühistatakse ja tunnistatakse kehtetuks vastavalt viisaeeskirja artiklile 34.

Pikaajaline viisa tühistatakse ja tunnistatakse kehtetuks, kui esineb vähemalt üks järgmistest alustest:¹¹⁴

- ✧ välismaalasel puudub kehtiv reisidokument;
- ✧ välismaalase reisidokument või selles sisalduvad kanded on võltsitud;
- ✧ on alust arvata, et välismaalase väidetav reisieesmärk ei vasta tegelikule eesmärgile;
- ✧ välismaalasel puuduvad piisavad elatusvahendid, arvestades Eestis viibimise kestust ja olemust, või päritoluriiki või transiidiriiki naasmiseks vajalikud vahendid;
- ✧ välismaalase suhtes kehtib Eesti poolt kohaldatud või teise liikmesriigi poolt Schengeni infosüsteemi kantud sissesõidukeeld;
- ✧ välismaalane võib kujutada ohtu avalikule korrale, riigi julgeolekule, rahvusvahelistele suhetele või rahva tervisele;
- ✧ on põhjendatud alus kahelda välismaalase esitatud täiendavate dokumentide ehtsuses või nende sisu õigsuses, tema avalduste usaldusväärsuses või tema kavatsuses lahkuda Eestist enne pikaajalise viisa kehtivusaja lõppu.

Viisa kehtetuks tunnistamise ja tühistamise pädevus on Välisministeeriumil, Politsei- ja Piirivalveametil ning Kaitsepolitseiametil.¹¹⁵

Viisaotsuse vaidlustamine

Viisaeeskirja artikli 32 lõike 3 kohaselt on taotlejatel, kellele viisa andmisest on keeldutud, õigus otsus vaidlustada. Vaidlustus esitatakse selle liikmesriigi vastu, kes on teinud taotluse osas lõpliku otsuse ning vastavalt selle liikmesriigi riigisisesele korrale. Säte on liikmesriikides viisaeeskirja artikli 58 lõike 5 kohaselt kohaldatav 5. aprillist 2011.

¹¹³ VMS § 50 lg 1 ja § 83.

¹¹⁴ VMS § 78 lg 2.

¹¹⁵ VMS §-d 85 ja 86.

Alates 5. aprillist 2011 on välismaalaste seaduses sätestatud võimalus, mille kohaselt välismaalastel on võimalik viisa andmisest keeldumise otsus vaidlustada.¹¹⁶ Vaidemenetlus on kohaldatav ka viisa tühistamise ja kehtetuks tunnistamise otsusele ning viibimisaja pikendamisest keeldumisele.¹¹⁷

Enne 5. aprilli 2011 ei näinud välismaalaste seadus ette võimalust viisa andmisest keeldumise otsus vaidlustada, kuid nägi ette võimaluse esitada kaebus viibimisaja pikendamise, viisa tühistamise ja viisa kehtetuks tunnistamise menetluse peale kümne päeva jooksul menetlustoimingu tegemise päevast arvates.¹¹⁸ Seega on viisaeeskirja täies mahus kohaldamine harmoneerinud Eesti riigisisest välismaalaste edasikaebamisvõimaluste korda.

Viisa andmisest keeldumise, viisa tühistamise, viisa kehtetuks tunnistamise ja viibimisaja pikendamisest keeldumise otsuse peale võib välismaalane esitada avalduse otsuse uuesti läbivaatamiseks 30 päeva jooksul otsuse teatavaks tegemise päevast arvates.¹¹⁹

Avalduse läbivaatamise käigus kontrollib pädev haldusorgan otsuse õiguspärasust ja otstarbekust.¹²⁰

Välismaalaste seadus sätestab võimaluse vaidlustada ülalmainitud otsused edasi kahes astmes, mislābi on tagatud tehtud otsuse õiguspärasus ja otstarbekus.¹²¹ Välismaalasel on aega 30 päeva, et vaidlustada viisa andmisest keeldumise, viisa tühistamise, viisa kehtetuks tunnistamise ja viibimisaja pikendamisest keeldumise otsus nii esimeses kui teises astmes.¹²² Pädeval asutusel on aega 15 päeva, et mõlemal juhul kaebus läbi vaadata.¹²³

Esimeses astmes vaatab välismaalase taotluse läbi ning teeb vajadusel uue otsuse ametkond, kes tegi viisa andmisest keeldumise otsuse, viisa tühistamise või kehtetuks tunnistamise või viibimisaja pikendamisest keeldumise otsuse – kas Eesti välisesindus (viisa andmisest keeldumise otsuse, tühistamise või kehtetuks tunnistamise otsus), Politsei- ja Piirivalveamet (viisa andmisest keeldumise otsuse, tühistamise või kehtetuks tunnistamise otsus, aga ka viibimisaja pikendamisest keeldumise otsus) või Kaitsepolitseiamet (viisa tühistamise või kehtetuks tunnistamise otsus).¹²⁴ Kui viisa andmisest keeldumise otsuse peale esitatud avalduse läbivaatamise käigus ilmneb, et välismaalasele viisa andmist ei ole kooskõlastanud siseministri määratud Siseministeeriumi valitsemisala asutus, edastab Eesti välisesindus viisataotluse uuesti kooskõlastamiseks vastavale Siseministeeriumi valitsemisala asutustele.¹²⁵

¹¹⁶ Välismaalaste seaduse, riigilõivuseaduse ja lennundus seaduse muutmise seadus. RT I, 23.03.2011, 2.

¹¹⁷ VMS § 100¹ lg 1.

¹¹⁸ VMS (RT I, 09.12.2010, 9) § 100 lg 1.

¹¹⁹ VMS (RT I, 30.06.2011, 3) § 100¹ lg 1.

¹²⁰ VMS § 100⁶ lg 1.

¹²¹ VMS §-d 100¹ ja 100¹⁰.

¹²² VMS § 100¹ lg 1 ja § 100¹⁰ lg 1.

¹²³ VMS § 100⁶ lg 3 ja § 100¹⁴ lg 5.

¹²⁴ VMS § 100⁵ lg-d 1, 2 ja 3.

¹²⁵ VMS § 100⁵ lg 4.

Teises astmes vaatab välismaalase taotluse läbi ja teeb uue otsuse kas Välisministeerium (juhul kui viisa andmisest keeldumise otsuse, tühistamise või kehtetuks tunnistamise otsuse tegi Eesti välisesindus) või Siseministeerium (juhul kui viisa andmisest keeldumise otsuse, tühistamise või kehtetuks tunnistamise otsuse või viibimisaja pikendamisest keeldumise otsuse tegi Kaitsepolitseiamet või Politsei- ja Piirivalveamet).¹²⁶

Kui viisa andmisest keeldumise otsuse teistkordsel läbivaatamisel ilmneb, et välismaalasele viisa andmist ei ole kooskõlastanud Kaitsepolitseiamet või Politsei- ja Piirivalveamet, kaasab Välisministeerium menetlusse Siseministeeriumi.¹²⁷ Sellisel juhul kontrollib Siseministeerium Kaitsepolitseiameti või Politsei- ja Piirivalveameti tegevuse õiguspärasust ja otstarbekust viisa andmise kooskõlastamise menetluse läbiviimisel.¹²⁸

Mõlema edasikaebamise protseduuri tulemusena võib haldusorgan:

- ✧ avalduse rahuldada ja tunnistada viisa andmisest keeldumise, viisa tühistamise, viisa kehtetuks tunnistamise või viibimisaja pikendamisest keeldumise otsuse kehtetuks ning teha uue otsuse;
- ✧ jätta avalduse rahuldamata ja viisa andmisest keeldumise, viisa tühistamise, viisa kehtetuks tunnistamise või viibimisaja pikendamisest keeldumise otsuse muutmata.¹²⁹

Kui vaidmenetluse esimese astme otsus võidakse uuesti vaidlustada, siis teise astme otsust¹³⁰ enam vaidlustada ei saa ning seda loetakse lõplikuks.¹³¹

Samuti on kehtestatud erand, mille kohaselt, kui välismaalane on vaidlustanud viisa andmisest keeldumise otsuse ja esitab uue viisataotluse Eesti välisesindusele, jäetakse tema hilisem viisataotlus läbi vaatamata kuni esialgse viisataotluse suhtes lõpliku otsuse tegemiseni.¹³²

3.2 Viisade väljastamine seadusliku rände eesmärgil – viisamenetluse erinevates etappides järgitav erimenetlus

3.2.1 Riiklik viisamenetlus kolmandate riikide kodanike riiki lubamiseks

Stsenaarium 1: Viisa on elamisloa saamise eeltingimuseks – elamisloa taotlus päritoluriigis

¹²⁶ VMS § 100¹⁴ lg-d 1 ja 2.

¹²⁷ VMS § 100¹⁴ lg 3.

¹²⁸ MS § 100¹⁴ lg 4.

¹²⁹ VMS §-d 100⁷ ja 100¹⁵.

¹³⁰ VMS § 100¹⁰ lg 1.

¹³¹ VMS § 100¹⁸.

¹³² VMS §100¹⁹.

Ei ole Eestis kohaldatav, sest viisa ei ole tingimuseks Eestisse lubamisel, kui välismaalane on taotlenud elamisloa päritoluriigis ega eeltingimus elamisloa taotlemiseks.

Stsenaarium 2: Viisa on elamisloa saamise eeltingimuseks - elamisloa taotlus (liikmes) riiki saabumisel

Ei ole Eestis kohaldatav, sest viisa ei ole elamisloa saamise eeltingimus.

Stsenaarium 3: Elamisloa võib saada otse päritoluriigis

Eestis kohaldatav, sest välismaalane, kes soovib Eesti elamisloa saada kohustub seda taotlema Eesti välisesinduses.

Pärast seda, kui Eesti välisesindus on välismaalase isiku tuvastanud või isikusamasust kontrollinud ning võtnud tema biomeetrilised andmed, saadetakse taotlus Politsei- ja Piirivalveametile, kus seda menetletakse.¹³³ Välismaalaste seadus sätestab erandid, mis tähendab, et teatud välismaalastel on lubatud esitada (tähtajalise) elamisloa taotlus Eestis otse Politsei- ja Piirivalveametile. Politsei- ja Piirivalveametist võib tähtajalist elamisloa taotleda:¹³⁴

- ✧ eestlane, tema abikaasa ja alaealine laps;
- ✧ Eesti kodaniku abikaasa ja alaealine laps;
- ✧ Eestis elamisloa alusel elavast välismaalasest põlvnevale alla üheaastasele lapsele;
- ✧ välismaalane tegevuseks riigi- või kohaliku omavalitsuse asutuse osalusega rahvusvahelise koostööprogrammi raames;
- ✧ välismaalane, kes viibib Eestis tähtajalise elamisloa alusel ja taotleb uut tähtajalist elamisloa;
- ✧ välismaalane, kellele on Politsei- ja Piirivalveamet selleks erandina loa andnud tingimusel, et välismaalasel puudub mõjuvatel põhjustel võimalus taotleda elamisloa Eesti välisesinduses;
- ✧ välismaalane, kellele on siseminister Vabariigi Valitsuse liikme motiveeritud ettepaneku alusel selleks loa andnud põhjusel, et tema Eestisse saabumine on vajalik, lähtudes avalikust huvist;
- ✧ välismaalane, kes on riigi kodanik, kellega on sõlmitud leping viisavaba

¹³³ VMS § 215.

¹³⁴ VMS § 216 lg 1.

- liikumise kohta või kelle suhtes on viisanõudest loobunud, ning nimetatud välismaalase abikaasa ja alaealine laps;
- ✧ Ameerika Ühendriikide või Jaapani kodanik ning tema abikaasa ja alaealine laps;
  - ✧ välismaalane, kes asus Eestisse elama enne 1990. aasta 1. juulit ega ole pärast nimetatud tähtaega lahkunud elama mõnda teise riiki ning kellele ei ole keeldutud elamisluba andmast või elamisluba pikendamast või kelle elamisluba ei ole tunnistatud kehtetuks;
  - ✧ EL liikmesriigi, välja arvatud Eesti, pikaajalise elaniku elamisluba omav välismaalane, kes taotleb tähtajalist elamisluba õppimiseks, töötamiseks või ettevõtluseks;
  - ✧ eelmises punktis nimetatud välismaalase EL liikmesriigi elamisluba omav abikaasa või alaealine laps, kui perekond on loodud liikmesriigis, kes andis välismaalasele pikaajalise elaniku elamisloa;
  - ✧ välismaalane, kelle pikaajalise elaniku elamisluba on kehtetuks tunnistatud põhjusel, et ta on esitanud pikaajalise elaniku elamisloa saamiseks valeandmeid või kasutanud pettust, kahe kuu jooksul alates pikaajalise elaniku elamisloa kehtetuks tunnistamisest;
  - ✧ välismaalane, kes viibib Eestis seaduslikult, kui ta taotleb elamisluba õppimiseks riiklikult tunnustatud õppekava alusel magistri- või doktoriõppes;
  - ✧ välismaalane, kes viibib Eestis seaduslikult, kui ta taotleb EL sinist kaarti;
  - ✧ teise EL liikmesriigi antud EL sinist kaarti omav välismaalane, kes taotleb Eestis EL sinist kaarti; ning tema abikaasa, kellel on teise EL liikmesriigi väljastatud elamisluba kui EL sinist kaarti omava välismaalase perekonnaliikmele, kes taotleb Eestis elamisluba elama asumiseks abikaasa juurde; ning tema lähedane sugulane, kellel on teise EL liikmesriigi väljastatud elamisluba kui EL sinist kaarti omava välismaalase perekonnaliikmele, kes taotleb Eestis elamisluba elama asumiseks lähedase sugulase juurde.

Tähtajalise elamisloa võib anda välismaalasele:¹³⁵

- ✧ elama asumiseks abikaasa juurde;
- ✧ elama asumiseks lähedase sugulase juurde;

¹³⁵ VMS § 118.

- ✧ õppimiseks;
- ✧ töötamiseks;
- ✧ ettevõtluseks;
- ✧ piisava legaalse sissetuleku olemasolu korral;
- ✧ kelle elamisloa taotlus põhineb välislepingul (nt Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni vaheline Kokkulepe Vene Föderatsiooni relvajõudude pensionäride sotsiaalsete tagatiste küsimustes Eesti Vabariigi territooriumil¹³⁶);
- ✧ kelle elamisloa taotlus on seotud kaaluka avaliku huviga.

Tähtajaline elamisluba antakse kehtivusajaga kuni viis aastat.¹³⁷

Stsenarium 4: Viisa on iseenesest elamisõigus (st elamisluba ei ole nõutav)

Eestis kohaldatav, kuna välismaalasele väljastatakse riigis viibimiste puhul, mis ületavad kolme kuud pikaajalise ehk D-viisa, mis võimaldab välismaalasel Eestis viibida kuni kuus kuud 12-kuulise perioodi jooksul. 1. oktoobrist 2010 võib pikaajalise viisa anda piiramatul ja täpsustamata eesmärgil. Enamik pikaajalisi viisaid on Eestis antud lühiajaliseks töötamiseks, mis võimaldab tööandjal välismaalase tööle võtta kuni kuueks kuuks 12-kuulise perioodi jooksul.

Taotledes pikaajalist viisat lühiajaliseks töötamiseks, on tööandja see, kes peab esmalt taotlema lühiajalise töötamise registreerimist.¹³⁸

Lühiajalist töötamist võib taotleda välismaalase:¹³⁹

- ✧ töötamiseks etendusasutuses loominguilise töötajana etendusasutuse seaduse tähenduses;
- ✧ töötamiseks õpetaja või õppejõuna Eestis õigusaktidega kehtestatud nõuetele vastavas õppeasutuses;
- ✧ teaduslikuks tegevuseks, kui välismaalasel on selleks erialane ettevalmistus või kogemus;
- ✧ erialaseks tegevuseks sportlase, treeneri, spordikohtuniku või sporditöötajana vastava spordialaliidu kutsel;
- ✧ töötamiseks kutseõppe eesmärgil praktika korras välisriigis asuva õppeasutuse

¹³⁶ T II 1995, 46, 203.

¹³⁷ VMS § 119 lg 1.

¹³⁸ Siseministri 14.07.2010 määrus nr 24 „Välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimise kord ning välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimise taotluse vormide kehtestamine“ (RT I, 25.11.2010, 20) § 1.

¹³⁹ VMS § 106 lg 1.

- või üliõpilasorganisatsiooni vahendusel või välisriigis asuva õppeasutuse suunamisel, kui see on õppeprogrammi osa;
- ✧ töötamiseks noorteprojekti või -programmi raames, kui noorteprojekt või -programm on Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt tunnustatud;
  - ✧ välisriigi diplomaatilise esinduse teenindamiseks Välisministeeriumi loal;
  - ✧ töötamiseks lapsehoidjana;
  - ✧ töötamiseks eksperdi, nõustaja või konsultandina, kui välismaalasel on selles valdkonnas töötamiseks vajalik erialane ettevalmistus;
  - ✧ töötamiseks seadmete paigaldaja või oskustöölisena, kui välismaalasel on selles valdkonnas töötamiseks vajalik erialane ettevalmistus;
  - ✧ töötamiseks põllumajandussaaduste töötlemisega seotud hooajatöödel.

Teatud ametikohtadel välismaalasele lühiajaliselt tööd andev tööandja on kohustatud maksma välismaalasele, kelle lühiajaline Eestis töötamine on registreeritud, tasu, mille suurus on vähemalt võrdne või suurem kui välismaalaste seaduses sätestatud summa. Välismaalaste seaduse kohaselt peab välismaalasele makstav tasu olema vähemalt võrdne Statistikaameti poolt viimati avaldatud põhitegevusala (tööandja või töötaja, sõltuvalt sellest, kas tööandja on juriidiline või füüsiline isik) aasta keskmise brutokuupalgaga, kuid mitte väiksem kui Statistikaameti poolt viimati avaldatud Eesti aasta keskmise palga ja koefitsiendi 1,24 korrutis.¹⁴⁰

Lühiajalisele töötamisele kohaldatakse palgakriteeriumit ainult siis, kui lühiajaline Eestis töötamine on registreeritud lapsehoidjale, eksperdile, nõunikule või konsultandile, seadmete paigaldajale või oskustöölisele, või hooajalisele töölisel, kes töötab põllumajandustoodangu töötlemise valdkonnas.¹⁴¹

Samuti on esinenud juhtumeid, kokku 58, kus välismaalased on töötanud Eestis lühiajalise töötamise skeemi alusel ning on seejärel taotlenud tähtajalist elamisloa.¹⁴²

3.2.2 Seadusliku rände soodustamise probleemid ja edufaktorid

Alljärgnevalt on välja toodud meedias ilmunud seisukohad ja arutelud viisaküsimuste teemal.

Juba 2005. aastal väitis Eesti peaminister Andrus Ansip, et viisalihtsustus Venemaaga on kasulik mõlemale poolele.¹⁴³

¹⁴⁰ VMS § 107 lg 1.

¹⁴¹ Ibid.

¹⁴² Kaska, V. (2010) „Ajutine ja korduvränn: empiirilised tõendid, kehtiv kord ja tuleviku võimalused Eestis”. 30.

¹⁴³ „Ansip: Viisalihtsustus Venemaaga kasulik.” Kättesaadav: www.delfi.ee/news/paevauudised/eesti/ansip-viisalihtsustus-venemaaga-kasulik.d?id=11147659.

2007. aastal ütles Eesti välisminister Urmas Paet, et Eesti toetab viisalihtsustust Moldovaga ja väga oluline on, et viisalihtsustusprotsess jätkuks ka teiste idapartnerlusriikidega.¹⁴⁴

2009. aastal rõhutas Eesti välisminister Urmas Paet ELi välisministrite kohtumisel kolleegidega Ukrainast, Gruusiast, Aserbaidžaanist, Armeenias, Moldovast ja Valgevenest vabakaubanduslepingute ja viisalihtsustuse olulisust.¹⁴⁵

2010. aastal ütles Eesti välisminister Urmas Paet, et Eesti toetab EL ning Gruusia viisalihtsustus- ja tagasivõtulepingute kiiret sõlmimist. Nende lepingute eesmärk on riikidevahelise koostöö arendamine, et seeläbi korraldada võimalikult efektiivselt riiki seadusliku aluseta saabunud ja seadusliku aluseta viibivate isikute lahkumine.¹⁴⁶

Need väljaütlemised koos Eesti valitsuse otsusega anda Ukraina ja Valgevene kodanikele pikaajaliste viisade taotlemisel riigilõivuvabastus näitavad, et Eesti on väga huvitatud süvendatud koostööst idapartnerlusriikidega ning toetab väga viisalihtsustusmehhanismi.

Üheks avaliku diskussiooni teemaks on viisavabadus Venemaaga. Samas viitavad paljud sel teemal avaldatud artiklid asjaolule, et Eesti poliitikud ei usu, et see lähiajal võimalik oleks, sest selleks on tarvis teatud tingimuste täitmine.¹⁴⁷

3.3 Ebaseadusliku rände ennetamiseks kasutatav viisamenetlus

3.3.1 Ebaseadusliku rände ennetamine viisa andmisel ja monitooring

Viisanõue on üks tõhusamaid meetmeid, et ära hoida ebasoovitavate isikute Eestisse saabumine, sest välismaalaste andmeid kontrollitakse sellisel juhul juba siis, kui isikud viibivad veel oma päritoluriigis. Seega võib öelda, et 1990ndatel loodud viisasüsteem aitas Eestil võidelda tõhusamalt Venemaalt lähtuva ebaseadusliku rände ja organiseeritud kuritegevusega. Viisataotluste ning viisa andmisest keeldumiste arv kasvas eelmisel aastal 15,5%, kokku esitati Eesti esindustes välismaal ning Politsei- ja Piirivalveametile 120 804 viisataotlust. Samuti kasvas oluliselt viisa andmisest keeldumiste arv – kokku 32%. Peamised põhjused keeldumiseks olid välismaalase suhtes kehtestatud sissesõidukeeld, oht avalikule korrale või riigi julgeolekule ning põhjendatud kahtlus välismaalase visiidi väidetava eesmärgi suhtes.¹⁴⁸

Viisaprotseduure on detailselt kirjeldatud uurimustöö peatükis 3.1.

2010. aastal parandati viisade väljastamise kooskõlastamise tõhusust seoses

¹⁴⁴ „Paet: viisalihtsustus on Moldovale väga oluline.“ Kättesaadav: www.neljas.ee/est/?news=907331&category=6.

¹⁴⁵ Välisministeeriumi pressiteade 29. detsembrist 2009. Kättesaadav: www.vm.ee/?q=node/8763.

¹⁴⁶ Välisministeeriumi pressiteade 14. aprillist 2010. Kättesaadav: www.vm.ee/?q=node/9276.

¹⁴⁷ Ratt, K. (toim.) (2010) „Poliitikud: viisavabadus Venemaaga ei saa tulla niipea“. Kättesaadav: www.postimees.ee/270716/politikud-viisavabadus-venemaaga-ei-saa-tulla-niipea; Pesur, V. (toim.) (2010) „Paet: viisavabadus Venemaaga seisab kolme tingimuse taga“. Kättesaadav: www.postimees.ee/223555/paet-viisavabadus-venemaaga-seisab-kolme-tingimuse-tag.

¹⁴⁸ Koort, Pardla, 29.

ebaseadusliku immigratsiooni riskiga. Viisade kooskõlastamine on oluline meede illegaalse immigratsiooni riski ennetamises, tuvastamises ja kontrollis. Enne, kui Eesti sai Schengeni piirkonna liikmeks, oli üheks peamiseks illegaalsete immigrantide poolt kasutatavaks viisiks siseneda Eestisse seaduslikult kehtivasse reisidokumenti lisatud kehtiva viisaga ning selleks, et edasi liikuda, kasutasid illegaalsed immigrantid võltsitud dokumente; või jäid illegaalselt Eestisse eesmärgiga elada ja töötada. Pärast seda, kui Eesti liitus ühtse viisapiirkonnaga, on Eesti antud Schengeni viisade väärkasutamine muutunud uueks ohtlikuks trendiks. See lõi vajaduse tõhusamate järelkontrollimeetmete kasutamiseks, mis võiksid tagada sisejulgeolekut ohustavate riskide kiire ja õigeaegse hindamise pideva migratsiooni monitoorimisega. Kuigi järelkontroll annab informatsiooni juhtumite kohta tagantjärele, annab see ka infot edasiste tegevuste planeerimise ja otsuste tegemise kohta. 2010. aastal on Eesti välisesinduste ja naaberriikidest EL liikmete vahelise koostöö tõhusus eel- ja järelkontrolli osas paranenud.¹⁴⁹

Eesti esindustes Peterburis, Moskvast ja Minskis annavad Politsei- ja Piirivalveameti esindajad professionaalset abi kõrgendatud riskiga perioodidel, et tõhustada dokumentide kontrolli viisade menetlemisel. Piirivalve esindajate tegevuse kõrge tase idapiiril jätkub ning tänu sellele on lahenenud suurem osa Eesti ja Venemaa vahelisel piiril toimunud vahejuhtumitest.¹⁵⁰

3.3.2 Ebaseadusliku rände ennetamine viisa andmisel läbi muude meetmete

Lisaks Schengeni infosüsteemile kasutab Eesti ka sissesõidukeeldude riiklikku registrit¹⁵¹ ning muid andmebaase, mis on viisataotluste läbivaatamise protseduuriga seotud ametkondade käsutuses.

Piirikontrolli tõhususe parandamiseks töötavad mitmetes kolmandates riikides sisserände kontaktametnikud (ILO). Läti riikliku piirivalve esindaja esindab Eestit Venemaal, Valgevenes ja Gruusias.¹⁵²

3.3.3 Ebaseadusliku rände ennetamise probleemid ja edufaktorid

Eesti ei ole endiselt eriti atraktiivne transiidi- ega sihtriik. Aasta 2010 ei toonud kaasa olulisi muutusi päritoluriikide või illegaalsete immigrantide arvu statistikas. Venemaa ja Sõltumatute Riikide Ühendus on endiselt peamised illegaalse immigratsiooni lähteriigid. Illegaalse immigratsiooni ennetamine ja sellevastane võitlus hõlmab tasakaalustatud eelkontrollitegevusi, mille eesmärk on ennetada soovimatute isikute saabumist Eestisse, migratsiooni järelevalvet eesmärgiga tuvastada Eestis illegaalselt

¹⁴⁹ Koort, Pardla, 30.

¹⁵⁰ Koort, Pardla, 38.

¹⁵¹ Vabariigi Valitsuse 19. juuli 2007 määrus nr 192 „Sissesõidukeeldude riikliku registri pidamise põhimäärus”. RT I, 17.12.2010, 24.

¹⁵² Koort, Pardla, 38.

viibivad ja töötavad isikud ning selliste isikute Eestist väljasaatmise korraldamise toimivat süsteemi.¹⁵³

Üks oluline meede piirikontrolli lõpetamise kompenseerimiseks Schengeni liikmesriikide vahelistel sisepiiridel on küllastajate registreerimine majutusasutustes.¹⁵⁴

Kõige tõhusam meede ebaseadusliku rände ennetamisel ja selle vastases võitluses on koostöö ebaseadusliku rände päritoluriikidega. Seega hõlmab ebaseadusliku rände vastane võitlus väljasaatmismeetmeid, mis nõuavad tagasivõtulepingute tõhusamat kohaldamist. Eesti on algatanud läbirääkimised kahepoolsete tagasivõtulepingute sõlmimiseks Armeenia, Aserbaidžani, Kasahstani ja Kosovoga, ning EL tagasivõtulepingu rakendamise protokollide sõlmimiseks Serbia ja Montenegroga. 2010. aastal jätkusid ka arutelud EL ja Venemaa vahelise tagasivõtulepingu kahepoolse rakendusprotokolli osas. Ettepanekud rakendusprotokolli sõlmimiseks on tehtud ka Ukrainale. ELi tagasivõtulepingu rakendusprotokollid on juba sõlmitud Moldova, Bosnia ja Hertsegoviina ning Endise Jugoslaavia Vabariigi Makedooniaga. Eesti peab väga oluliseks EL tagasivõtulepingu sõlmimist ka Türgi, Pakistani, Maroko, Gruusia ja teiste transiidi- ja päritoluriikidega.¹⁵⁵

Integreeritud piirijuhtimise mudel on oluline vahend EL liikmesriikide sisejulgeoleku tagamisel, seda eriti ebaseadusliku rände ning sellega seotud kuritegevuse, aga ka piiriülese kuritegeliku tegevuse ennetamisel ja tuvastamisel. Integreeritud mudel koosneb piirikontrolli õiguslikest alustest, piiriülese kuritegevuse uurimisest ning neljatasandilisest sisenemise kontrollist, aga ka koostööst teiste EL liikmesriikide ja institutsioonidega.¹⁵⁶

Eesti Kaitsepolitsei ameti andmetel ei toonud Eesti liitumine Schengeni viisaruumiga kaasa illegaalses immigratsioonis hüppelist kasvu. 2009. aasta andmed näitavad aga, et sagenenud on juhtumid, kus kolmandate riikide kodanikud üritavad ebaseaduslikke viise kasutades saabuda Eestisse, et siit edasi rännata teistesse Euroopa riikidesse. Samuti on Eestis sagenenud taotlejate viisapettustega seotud juhtumid eesmärgiga saada Eesti viisa.¹⁵⁷

2011. aasta jaanuaris antud intervjuus ütles Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor Raivo Küüt, et illegaalse immigratsiooni surve EL välispiirile on kasvanud, kuid Eestis tuleb pigem arvestada immigrantide transiidiga parematesse elupaikadesse.¹⁵⁸

¹⁵³ Koort, Pardla, 34.

¹⁵⁴ Koort, Pardla, 35.

¹⁵⁵ Ibid.

¹⁵⁶ Koort, Pardla, 36.

¹⁵⁷ Kaitsepolitsei amet: Illegaalne immigratsioon, fiktiivsete viisade hankimine. Kättesaadav: www.kapo.ee/est/toovaldkonnad/terrorism/illegaalne-immigratsioon.

¹⁵⁸ Tamm, M. (2011) „Küüt: illegaalse immigratsiooni surve euroliidu piirile on kasvanud”. Kättesaadav: www.postimees.ee/374621/kuut-illegaalne-immigratsiooni-surve-euroliidu-piirile-on-kasvanud.

4. KOOSTÖÖ KOLMANDATE RIIKIDEGA: JUHTUMIURINGUD

4.1 Seadusliku rände soodustamine ja/või ebaseadusliku rände ennetamine: I juhtumiuuring

4.1.1 Juhtumiuuringu valiku põhjendus

Juhtumiuuringu esimene valik oli kodanikele antud viisade arvu tõttu Venemaa. Venemaa kodanikud moodustavad suurima viisataotlejate grupi ning Eesti konsulaaresindused Peterburis ja Moskvast menetlevad kõige rohkem viisataotlusi, kuna Venemaa on Eesti naaberriik.

4.1.2 Ajalooline ülevaade suhetest Venemaaga

Alates aastast 2000 kuni 18. jaanuarini 2009 kehtis Eestis lihtsustatud viisade taotlemise ja väljastamise kord isikutele, kes elavad Venemaa piirialas. Seda korda on üksikasjalikult kirjeldatud peatükis 2.3.

4.1.3 Olemasolevad kokkulepped Venemaaga

Hetkeseisuga eksisteerib kaks käesoleva töö jaoks olulist kokkulepet. Need on Euroopa Ühenduse ja Venemaa Föderatsiooni vaheline tagasivõtuleping¹⁵⁹ ning Euroopa Ühenduse ja Venemaa Föderatsiooni vaheline Euroopa Liidu ja Venemaa Föderatsiooni kodanikele viisade väljastamise lihtsustamise leping¹⁶⁰. Viisalihtsustusleping on olnud kohaldatav 1. juunist 2007, seega hõlmab uuring mõlemat perioodi – nii seda, mil leping juba on kehtinud kui ka seda, mil see veel ei kehtinud. Muud lepped, mis keskenduksid täpsemalt seaduslikule või ebaseaduslikule rändele, puuduvad.

4.1.4 Muud meetmed

Käesoleva töö jaoks olulisi muid meetmeid ei ole.

4.1.5 Statistika

Tabel 1. Venemaa kodanike esitatud ja tagasi lükatud viisataotlused, välja antud viisad 2004–2010

Aasta		KOKKU	Kokku A	Kokku C	Kokku D
2004	Välja antud	80 874	0	80 234	61
2004	Taotletud	81 592	0	puudub	puudub
2004	Keeldutud	716	0	puudub	puudub

¹⁵⁹ ELT L 129, 17.05.2007, 40–60.

¹⁶⁰ ELT L 129, 17.05.2007, 27–34.

2005	Välja antud	86 183	0	85 107	103
2005	Taotletud	87 625	0	puudub	puudub
2005	Keeldatud	1439	0	puudub	puudub
2006	Välja antud	104 369	0	103 127	170
2006	Taotletud	105 493	0	puudub	puudub
2006	Keeldatud	1 124	0	puudub	puudub
2007	Välja antud	87 668	1	86 738	163
2007	Taotletud	89 324	puudub	puudub	puudub
2007	Keeldatud	1 653	puudub	puudub	puudub
2008	Välja antud	78 978	0	78 672	176
2008	Taotletud	79 875	0	puudub	puudub
2008	Keeldatud	892	0	puudub	puudub
2009	Välja antud	74 882	0	74 635	183
2009	Taotletud	75 612	0	puudub	puudub
2009	Keeldatud	717	0	puudub	puudub
2010	Välja antud	90 588	0	90488	97
2010	Taotletud	91 634	0	puudub	puudub
2010	Keeldatud	1 009	0	puudub	puudub

Tabel 2. Viibimisaja pikendamine Venemaa kodanikele 2004–2010

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
121	143	152	119	88	88	64

Tabel 3. Venemaa kodanikele väljastatud viisade kehtetuks tunnistamine 2004–2010

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
231	219	308	580	810	773	1335

Tabel 4. Venemaa kodanikele väljastatud viisade tühistamine 2004–2010

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
0	0	0	0	0	75	47

Tabel 5. Venemaa kodanikele tähtajalise elamisloa andmisest keeldumine 2007–2010 (aluste lõikes)

	2007	2008	2009	2010
Välismaalane on toime pannud kuriteo, mille eest talle on mõistetud vangistus kestusega üle ühe aasta, ja tema karistus ei ole kustunud, või karistusandmed ei ole karistusregistrist kustunud	1	6	4	1
Põhjendamatu taotlus	10	10	2	1
Välismaalane ei vasta välismaalaste seaduses sätestatud nõuetele	23	10	7	8
Tegevteenistus välisriigi relvajõududes või teenistus välisriigi relvajõudude kaadrisõjaväelasena, või välismaalane on määratud mainitud relvajõudude reservi või on läinud sealt erru	0	0	1	1
Välismaalase suhtes kehtib sissesõidukeeld	1	1	1	1
Välismaalast on korduvalt kriminaalkorras karistatud tahtlikult sooritatud kriminaalkuriteo eest	1	1	0	0
Välismaalane ei ela püsivalt Eestis	0	0	1	0

Tabel 6. Venemaa kodanikele väljastatud tähtajaliste elamislubade pikendamisest keeldumine 2007–2010 (aluste lõikes)

	2007	2008	2009	2010
Välismaalane on toime pannud kuriteo, mille eest talle on mõistetud vangistus kestusega üle ühe aasta, ja tema karistus ei ole kustunud, või karistusandmed ei ole karistusregistrist kustunud	0	1	0	1
Põhjendamatu taotlus	9	12	15	30
Välismaalane ei vasta välismaalaste seaduses sätestatud nõuetele	1	2	0	0
Välismaalase perekonnaliige on teeninud välisriigi relvajõudude kaadrisõjaväelasena ning sealt reservi arvatud	0	0	0	1
Välismaalase suhtes kehtib sissesõidukeeld	1	1	1	1
Välismaalast on korduvalt kriminaalkorras karistatud tahtlike kuritegude eest	0	0	0	1
Välismaalane ei ela püsivalt Eestis	8	3	15	12
Elamisloa väljastamise alus või põhjused on lõppenud	2	1	1	2

Välismaalane töötab (või on põhjendatud alus arvata, et ta töötab) välisriigi luure- või julgeolekuteenistuses, või välismaalane on töötanud (või on põhjendatud alus arvata, et ta on töötanud) välisriigi luure- või julgeolekuteenistuses, ning tema vanus, auaste või muud asjaolud ei välista tema värbamist tema päritoluriigi julgeolekuteenistuse või relvajõudude või muu relvastatud üksuse teenistusse	0	0	0	1
---	---	---	---	---

Tabel 7. Venemaa kodanikele väljastatud tähtajaliste elamislubade tühistamine 2007–2010 (aluste lõikes)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Üldine säte tähtajalise elamisloa tühistamiseks, kui esineb alus tähtajalise elamisloa väljastamisest keeldumiseks või selle pikendamiseks, sh kui tähtajalise elamisloa väljastamise alus või põhjus on lõppenud	2	8	7	9	13	11	15
Välismaalase isiklik sooviavaldus	21	32	31	11	16	17	17
Välismaalasele on antud Eesti kodakondsus	5	35	19	15	12	12	6
Välismaalane on surnud või surnuks tunnistatud	368	538	437	341	280	276	225
Pikaajalise elaniku elamisloa (varem alaline elamisluba) saamine või uus tähtajaline elamisluba	3	913	1 078	506	211	249	517
Kui välismaalane viibib väljaspool Eestit enam kui 183 päeva aastas ja ei ole oma eemalviibimist registreerinud	0	2	2	3	2	2	0
Elamisloa kehtivusaja lõppemine	0	4	1952	656	7	1	0
Muu*	2 402	5 198	7 552	1 732	1 546	1 682	2 522
KOKKU	2 801	6 730	11 078	3 273	2 087	2 250	3 302

* - hõlmab statistikat ka selle kohta, kui infosüsteem tühistas elamisloa selle kehtivusaja lõppemise tõttu

4.1.6 I juhtumiuuringu järeldused

Venemaa kodanike poolt esitatud viisataotluste ja neile väljastatud viisade arv on vaatlusalusel perioodil (2004–2010) püsinud üsna stabiilsena. Sama võib öelda ka viisa andmisest keeldumise määra kohta, mis saavutas oma kõrghetke 1,9% juures aastal 2007, kuid on sellest ajast langenud 1–1,1%-ni. Keskmise viisa andmisest keeldumise määr on aastatel 2004–2010 olnud 1,2%.

Kehtiv EL ja Venemaa vahel sõlmitud viisalihtsustusleping ei ole oluliselt mõjunud taotletud ja väljastatud viisade arvule, kuigi on üsna tõenäoline, et see lihtsustas viisaga reisimist paljude inimeste jaoks. See on lihtsasti põhjendatav Eestis elavate Venemaa kodanike arvuga.

Nimelt, 1. jaanuar 2011 seisuga elas Eestis alaliselt, kas tähtajalise elamisloa või pikaajalise elaniku elamisloaga kokku 98 492 Venemaa kodanikku, mis moodustas 47% kõikidest Eestis elavatest kolmandate riikide kodanikest.¹⁶¹

Samal ajal ei arvesta viisalihtsustusleping liikmesriikide erinevusi. Nimelt on viisalihtsustuslepingu kasusaajateks ühe või teise lepingupoole kodanikud, kes külastavad sama poole kodanikke teise lepingupoole territooriumil. Näiteks külastab Eesti kodanik Venemaal elavat teist Eesti kodanikku. Eestis on aga väga palju kodanikke, kelle pereliikmed on Venemaal elavad Vene kodanikud, mis tähendab, et nende suhtes viisalihtsustusleping ei kohaldu. Sellisel juhul on EL kodanikud sunnitud järgima tavapäraseid viisa taotlemise protseduure ja sama kehtib Vene kodanike puhul, kuigi ei saa märkimata jätta, et Schengeni viisa taotlemise protsess on oluliselt lihtsam kui Venemaa viisa taotlemise oma. Eeltoodu tuleb veel asetada Eestis praegu kasutatava avatuma viisapoliitika konteksti.¹⁶²

Schengeni viisa taotlemine liikmesriikide poolt viisaeeskirja kohaldades on muutnud kogu menetluse väga sarnaseks viisalihtsustuslepingu menetlusega või isegi lihtsamaks. Viisaeeskiri näeb viisataotlejatele ette mitmeid soodustusi võrreldes viisalihtsustuslepinguga (nt vabastused viisataotluse lõivust). Seega oleks Eesti puhul eelistatum laiendada nende isikute kategooriaid, kes on viisalihtsustuslepinguga hõlmatud selliselt, et Eesti kodanikel oleks võimalik külastada Venemaa kodanikke ja vastupidi oluliselt soodsamatel tingimustel.¹⁶³

Eeltoodust võib järeldada, et hoolimata suurest viisataotlejate arvust ei ole täheldatud, et Venemaa kodanikud oluliselt viisasid väärkasutaks. Samuti on EL ja Venemaa vahel sõlmitud viisalihtsustusleping muutnud lihtsamaks nende Venemaa kodanike reisimist,

¹⁶¹ Politsei- ja Piirivalveameti andmed. Kättesaadavad: www.politsei.ee/dotAsset/163196.pdf.

¹⁶² Kaska, 2008.

¹⁶³ Kaska, 2009.

kes külastavad Eestis oma pereliikmeid, kuid ei lihtsusta Eesti kodanike reisimist, kes soovivad külastada oma Venemaal elavaid pereliikmeid.

4.2 Seadusliku rände soodustamine ja/või ebaseadusliku rände ennetamine: II juhtumiuring

4.2.1 Juhtumiuringu valiku põhjendus

Teiseks juhtumiuringuks valiti Gruusia, kus Eesti välisesindus avati 2007. aastal pealinnas Tbilisis. See on ka põhjenduseks asjaolule, miks 2008. aastast on viisataotlejate, aga ka viisa andmisest keeldumiste arv suurenenud.

4.2.2 Ajalooline ülevaade suhetest Gruusiaga

Nagu eelpool mainitud, avas Eesti oma välisesinduse Gruusias aastal 2007. Enne seda taotlesid Gruusia kodanikud Eesti viisasid peamiselt läbi Eesti välisesinduse Kiievis (Ukraina) või Moskvast (Venemaa). ELi ja Gruusia vahel on sõlmitud ka viisalihtsustusleping, mis allkirjastati 17. juunil 2010.¹⁶⁴

Kuna Gruusia on andnud ELi kodanikele (sh ka Eesti kodanikele) vabastuse viisanõudest, otsustas Eesti 2005. aastal lihtsustada Gruusia kodanike reisimist, andes neile vabastuse riigilõivust viisataotlejate läbivaatamisel transiidi- ja ühekordsete viisade taotlemisel 1. septembrist 2005¹⁶⁵ (kuni viisanõude taaskehtestamiseni Eesti kodanikele).

4.2.3 Olemasolevad kokkulepped Gruusiaga

Käesoleva uuringu jaoks on oluline ELi ja Gruusia vahel sõlmitud ja 1. märtsist 2011 kohalduv viisalihtsustusleping, mis ei ole käesolevas uuringus käsitleva perioodiga hõlmatud. Viisalihtsustuslepingut täiendab ELi ja Gruusia vaheline leping riigis aluseta viibivate isikute tagasivõtmise kohta.¹⁶⁶ Muud, käesoleva uurimuse jaoks asjakohased lepingud, puuduvad.

4.2.4 Muud meetmed

Käesoleva töö jaoks olulisi muid meetmeid ei ole.

¹⁶⁴ ELT L 52, 25.02.2011, 33–44.

¹⁶⁵ Eesti Vabariigi ja Gruusia vaheline ajutiselt viisataotlejate läbivaatamise eest välisesindustes riigilõivust loobumise kokkulepe. Diplomaadilised noodid. RT II 2005, 22, 75.

¹⁶⁶ ELT L 52, 25.02.2011, 45–65.

4.2.5 Statistika

Tabel 1. Gruusia kodanike esitatud ja tagasi lükatud viisataotlused, välja antud viisad 2004–2010

Aasta		KOKKU	Kokku A	Kokku C	Kokku D
2004	Välja antud	196	0	195	0
2004	Taotletud	204	puudub	puudub	puudub
2004	Keeldutud	8	puudub	puudub	puudub
2005	Välja antud	370	0	370	0
2005	Taotletud	383	puudub	puudub	puudub
2005	Keeldutud	11	puudub	puudub	puudub
2006	Välja antud	472	0	468	3
2006	Taotletud	478	puudub	puudub	puudub
2006	Keeldutud	6	puudub	puudub	puudub
2007	Välja antud	490	0	483	7
2007	Taotletud	508	puudub	puudub	puudub
2007	Keeldutud	17	puudub	puudub	puudub
2008	Välja antud	1 374	0	1 347	27
2008	Taotletud	1 770	puudub	puudub	puudub
2008	Keeldutud	396	puudub	puudub	puudub
2009	Välja antud	836	0	819	16
2009	Taotletud	1 212	puudub	puudub	puudub
2009	Keeldutud	375	puudub	puudub	puudub
2010	Välja antud	1 457	0	1 440	17
2010	Taotletud	2 056	puudub	puudub	puudub
2010	Keeldutud	597	puudub	puudub	puudub

Tabel 2. Viibimisaja pikendamine Gruusia kodanikele 2004–2010

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
1	5	0	3	34	8	5

Tabel 3. Gruusia kodanikele väljastatud viisade kehtetuks tunnistamine 2004–2010

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
0	0	1	0	16	16	7

Tabel 4. Gruusia kodanikele tähtajalise elamisloa andmisest keeldumine 2007–2010 (aluste lõikes)

	2007	2008	2009	2010
Välismaalane ei vasta välismaalaste seaduses sätestatud nõuetele	0	0	2	2

Tabel 5. Gruusia kodanikele väljastatud tähtajaliste elamislubade pikendamisest keeldumine 2007–2010 (aluste lõikes)

	2007	2008	2009	2010
Välismaalane ei vasta välismaalaste seaduses sätestatud nõuetele	0	0	0	1
Välismaalane ei ela püsivalt Eestis	0	1	0	0

Tabel 6. Gruusia kodanikele väljastatud tähtajaliste elamislubade kehtetuks tunnistamine 2007–2010 (aluste lõikes)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Üldine säte tähtajalise elamisloa tühistamiseks, kui esineb alus tähtajalise elamisloa väljastamisest keeldumiseks või selle pikendamiseks, sh kui tähtajalise elamisloa väljastamise alus või põhjus on lõppenud	0	1	0	0	0	1	5
Välismaalase isiklik sooviavaldus	0	0	0	0	3	3	0
Välismaalasele on antud Eesti kodakondsus	0	0	0	0	0	0	0
Välismaalane on surnud või surnuks tunnistatud	0	0	0	0	0	0	0
Pikaajalise elaniku elamisloa (varem alaline elamisluba) saamine või uus tähtajaline elamisluba	0	3	9	6	8	2	5
Kui välismaalane viibib väljaspool Eestit enam kui 183 päeva aastas ja ei ole oma eemalviibimist registreerunud	0	0	0	0	0	0	0
Elamisloa kehtivusaja lõppemine	0	0	6	0	0	0	1
Muu*	69	36	34	39	45	58	94
KOKKU	69	40	49	45	56	64	105

* - hõlmab ka statistikat selle kohta, kui infosüsteem tühistas elamisloa selle kehtivusaja lõppemise tõttu

4.2.6 II juhtumiuuringu järeldused

Välisesinduse avamine Gruusia pealinnas Tbilisis 2007. aastal lihtsustas Gruusia kodanike jaoks Eesti viisa taotlemist. See on väga selgelt avaldunud viisataotluste arvu kasvus – 508 taotluselt 2007. aastal 1770 taotluseni 2008. aastal. 2010. aastal esitasid Gruusia kodanikud juba 2056 viisataotlust.

Samas tuleks märkida, et sellest ajast alates on kasvanud ka viisa andmisest keeldumise määr 3,35%-lt 2007. aastal 22,4%-ni 2008 ja 31%-ni 2009. aastal. 2010. aastal täheldati viisa andmisest keeldumise määras langust (29%), kuid see näitaja püsib endiselt kõrgel tasemel. Keskmine viisa andmisest keeldumise määr oli käesolevas töös vaadeldud perioodil 13,4%.

Nagu viisade andmisest keeldumise määr, püsis nii 2008. kui ka 2009. aastal kõrgena Gruusia kodanikele väljastatud ja hiljem kehtetuks tunnistatud viisade arv. Aastal 2010 on see näitaja langenud.

1. jaanuaril 2011 elas Eestis tähtajalise elamisloa või pikaajalise elaniku elamisloa alusel 230 Gruusia kodanikku, mis moodustab umbes 0,1% kõikidest Eestis elamisloa alusel elavatest kolmandate riikide kodanikest.¹⁶⁷ See arv on aastate jooksul üsna stabiilsena püsinud. Seega ei ole välisesinduse avamine Gruusias suurendanud Gruusia kodanike seas Eesti elamisloa taotlemist.

---

¹⁶⁷ Politsei- ja Piirivalveameti andmed. Kättesaadav: www.politsei.ee/dotAsset/163196.pdf.

5. EUROOPA LIIDU POLIITIKA JA ÕIGUSAKTIDE MÕJU

Jõustunud viisalihtsustuslepingud ning viisaeeskirja kohaldumine tõid Eestis kaasa (üldise) püüdluse avatuma viisapoliitika suunas, mis soodustab heauskseid reisijaid (varasema positiivse viisaajalooga viisataotlejad) andes neile pikema kehtivusajaga viisaid (5 aastat).¹⁶⁸ Püüdlus avatuma viisapoliitika suunas tõi kaasa ka muudatused menetluses läbi viisakutse kaotamise.

Viisaeeskirja täielik kohaldumine muutis samuti Eesti viisapoliitikat.

Eesti kehtestas menetluse, millega tagatakse viisataotleja õigus otsuseid vaidlustada, sest enne vastavate viisaeeskirja sätete kohaldamist ei avaldanud Eesti põhjusi, mis tõid kaasa viisa andmisest keeldumise ega võimaldanud viisa andmisest keeldumist vaidlustada.

Eesti kasutab hästi ära ka esindusmeetet, mis on täpsemalt viisaeeskirjas reguleeritud.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 265/2010, 25. märts 2010, millega muudetakse Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni ja määrust (EÜ) nr 562/2006 seoses isikute liikumisega pikaajalise viisa alusel¹⁶⁹ on samuti mõjutanud Eesti viisapoliitikat. Enne 5. aprilli 2010 võimaldas Schengeni konventsiooni¹⁷⁰ artikkel 18 pikaajaliste viisade omanikel „reisida läbi teiste lepinguriikide territooriumite selleks, et jõuda selle lepinguriigi territooriumile, kes on viisa väljastanud”. Ülalmainitud regulatsiooni kohaldamisega kadusid kõik piirangud pikaajalise viisa alusel reisimisele ning pikaajalist viisat omavatel kolmandate riikide kodanikel on paremad võimalused reisida Schengeni alal ning oma elukohariigist ja elukohariiki.

Nagu käesoleva töö eelnevates peatükkides on mainitud, toetavad Eesti poliitikud tugevalt kolmandate riikidega sõlmitud viisalihtsustus- ja tagasivõtulepinguid, eriti neid, mis on sõlmitud idapartnerlusriikidega.

¹⁶⁸ Kaska, 199.

¹⁶⁹ ELT L 85, 31.03.2010, 1–4.

¹⁷⁰ Konventsioon, 14. juuni 1985, millega rakendatakse 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingut Beneluxi Majandusliidu riikide, Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsuse Vabariigi valitsuste vahel nende ühispiiridel kontrolli järkjärgulise kaotamise kohta. Euroopa Ühenduste Teataja L 239, 22.09.2000, 19–62. ELT L 239, 22.09.2000, 19–62.

6. ANDMED JA EMPIIRILISED TÕENDID VÄLJASTATUD VIISADE JA IMMIGRATSIOONI KOHTA EESTISSE

Käesolevas peatükis on toodud andmed vastavalt uurimustöö spetsifikatsioonidele. Statistika hõlmab perioodi alates 2004. aastast, kui Eestist sai ELi liikmesriik, kuni 2010. aastani. Teatud juhtudel on statistika toodud lühema perioodi kohta, sest varasemad näitajad ei ole saadaval.

Tabelite numeratsioon järgib samuti spetsifikatsioone ning juhul, kui andmed puuduvad, siis pole tabeleid uurimustöös esitatud.

Tabel 1: Viisade arv kokku tüüpide lõikes

Aasta	Tegevus	Kokku A	Kokku C	Kokku D	D - Vähem kui 6 kuud	D - 6 kuni 12 kuud	D – enam kui 12 kuud
2004	Välja antud	0	88 121	251	puudub	puudub	puudub
2004	Taotletud	0	90 022	puudub	puudub	puudub	puudub
2004	Keeldutud	0	1 525	puudub	puudub	puudub	puudub
2005	Välja antud	1	101 144	384	puudub	puudub	puudub
2005	Taotletud	1	103 893	puudub	puudub	puudub	puudub
2005	Keeldutud	0	2 463	puudub	puudub	puudub	puudub
2006	Välja antud	0	124 973	518	puudub	puudub	puudub
2006	Taotletud	0	127 449	puudub	puudub	puudub	puudub
2006	Keeldutud	0	2 036	puudub	puudub	puudub	puudub
2007	Välja antud	1	108 009	665	puudub	puudub	puudub
2007	Taotletud	1	111 394	puudub	puudub	puudub	puudub
2007	Keeldutud	0	2 530	puudub	puudub	puudub	puudub
2008	Välja antud	0	97 208	728	puudub	puudub	puudub
2008	Taotletud	4	100 565	puudub	puudub	puudub	puudub
2008	Keeldutud	4	2 133	puudub	puudub	puudub	puudub
2009	Välja antud	0	91 803	405	puudub	puudub	puudub
2009	Taotletud	2	95 571	puudub	puudub	puudub	puudub
2009	Keeldutud	2	2 024	puudub	puudub	puudub	puudub
2010	Välja antud	0	116 855	316	puudub	puudub	puudub
2010	Taotletud	6	121 069	puudub	puudub	puudub	puudub
2010	Keeldutud	6	3 110	puudub	puudub	puudub	puudub

Allikas: Siseministeerium

Tabel 2: Välja antud D-viisad aluste ja kodakondsuse lõikes**Tabel 2.2: Välja antud D-viisad aluste ja 10 peamise kodakondsusriigi lõikes (mitte EL-27)**

Aasta	Riigi positsioon	Riigi nimi	Kokku
2004	1. peamine	Venemaa	61
2004	2. peamine	Ameerika Ühendriigid	27
2004	3. peamine	Ukraina	14
2004	4. peamine	Hiina	13
2004	5. peamine	Valgevene	10
2004	6. peamine	Indoneesia	10
2004	7. peamine	Türgi	8
2004	8. peamine	Pakistan	6
2004	9. peamine	LAV	5
2004	10. peamine	Iraan	3
2005	1. peamine	Venemaa	103
2005	2. peamine	Ukraina	67
2005	3. peamine	Ameerika Ühendriigid	49
2005	4. peamine	Türgi	12
2005	5. peamine	Indoneesia	12
2005	6. peamine	Valgevene	11
2005	7. peamine	Hiina	9
2005	8. peamine	Mehhiko	4
2005	9. peamine	Egiptus	4
2005	10. peamine	India	3
2006	1. peamine	Venemaa	170
2006	2. peamine	Ukraina	100
2006	3. peamine	Ameerika Ühendriigid	53
2006	4. peamine	Hiina	17
2006	5. peamine	Türgi	16
2006	6. peamine	Indoneesia	12
2006	7. peamine	Moldova	11
2006	8. peamine	LAV	9
2006	9. peamine	Egiptus	7
2006	10. peamine	Valgevene	7

Aasta	Riigi positsioon	Riigi nimi	Kokku
2007	1. peamine	Ukraina	201
2007	2. peamine	Venemaa	163
2007	3. peamine	Ameerika Ühendriigid	50
2007	4. peamine	Moldova	43
2007	5. peamine	Hiina	19
2007	6. peamine	Valgevene	13
2007	7. peamine	Vietnam	11
2007	8. peamine	Iraan	10
2007	9. peamine	India	9
2007	10. peamine	Indoneesi	9
2008	1. peamine	Ukraina	258
2008	2. peamine	Venemaa	176
2008	3. peamine	Ameerika Ühendriigid	89
2008	4. peamine	Moldova	34
2008	5. peamine	Gruusia	27
2008	6. peamine	Hiina	22
2008	7. peamine	Türgi	13
2008	8. peamine	Valgevene	13
2008	9. peamine	Filipiinid	13
2008	10. peamine	Valgevene	13
2009	1. peamine	Venemaa	183
2009	2. peamine	Ukraina	66
2009	3. peamine	Ameerika Ühendriigid	39
2009	4. peamine	Gruusia	16
2009	5. peamine	Hiina	11
2009	6. peamine	Türgi	11
2009	7. peamine	Valgevene	10
2009	8. peamine	Austraalia	5
2009	9. peamine	Makedoonia	4
2009	10. peamine	Jaapan	3

Aasta	Riigi positsioon	Riigi nimi	Kokku
2010	1. peamine	Venemaa	97
2010	2. peamine	Ukraina	62
2010	3. peamine	Ameerika Ühendriigid	43
2010	4. peamine	Gruusia	17
2010	5. peamine	Hiina	15
2010	6. peamine	Valgevene	14
2010	7. peamine	India	12
2010	8. peamine	Türgi	11
2010	9. peamine	Austraalia	9
2010	10. peamine	Jaapan	8

Allikas: Siseministeerium

Tabelid 3: Elamisload aluste ja kodakondsuse lõikes

Tabel 3.1: Elamisload aluste lõikes

Aasta	Kokku	Haridus	Töö	Pere	Muud põhjused: Kokku	Other reasons: Ainult elamis-luba	Muu põhjus: mujal täpsustamata siseriiklik kategooria. Täpsustage: * välislepingu alusel
2004	3 438	287	531	766	1 854	130	1 724
2005	4 086	202	411	736	2 737	305	2 432
2006	4 370	207	565	1 185	2 413	50	2 363
2007	4 065	286	733	1 572	1 474	38	1 436
2008	3 868	353	911	1 380	1 224	87	1 137
2009	3 769	392	1 063	1 136	1 178	128	1 050
2010	3 551	459	941	1 063	1 088	112	976

Allikas: Politsei- ja Piirivalveamet

Tabel 3.2: Elamisload aluste ja 10 peamise kodakondsusriigi lõikes (mitte EL-27)

Aasta	Riigi positsioon	Riigi nimi	Kokku	Haridus	Töö	Pere	Other reasons: Total	Other reasons: Residence only	Muu põhjus: mujal täpsustamata riigisisene kategooria. Täpsustage: * välislepingu alusel
2004	1. peamine	Määratlemata kodakondsus	2 469	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub
2004	2. peamine	Venemaa	2 171	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub
2004	3. peamine	Ukraina	1 017	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub
2004	4. peamine	USA	500	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub
2004	5. peamine	Hiina	205	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub
2004	6. peamine	Valgevene	205	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub
2004	7. peamine	Armeenia	203	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub
2004	8. peamine	India	126	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub
2004	9. peamine	Aserbaidžaan	122	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub
2004	10. peamine	Gruusi	118	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub
2005	1. peamine	Määratlemata kodakondsus	2 294	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub
2005	2. peamine	Venemaa	1 005	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub
2005	3. peamine	Ukraina	1 026	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub
2005	4. peamine	USA	315	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub
2005	5. peamine	Hiina	310	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub
2005	6. peamine	India	259	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub
2005	7. peamine	Valgevene	188	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub
2005	8. peamine	Armeenia	148	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub
2005	9. peamine	Gruusia	146	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub
2005	10. peamine	Aserbaidžaan	118	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub

2006	1. peamine	Määratlemata kodakondsus	2 218	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	Puudub
2006	2. peamine	Venemaa	1242	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	Puudub
2006	3. peamine	Ukraina	399	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	Puudub
2006	4. peamine	USA	147	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	Puudub
2006	5. peamine	Hiina	60	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	Puudub
2006	6. peamine	Valgevene	46	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	Puudub
2006	7. peamine	India	33	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	Puudub
2006	8. peamine	Gruusia	22	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	Puudub
2006	9. peamine	Armeenia	13	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	Puudub
2006	10. peamine	Aserbaidžaan	13	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub	Puudub
2007	1. peamine	Määratlemata kodakondsus	1 662	0	3	526	1 133		1 133
2007	2. peamine	Venemaa	1 200	66	129	725	280	22	258
2007	3. peamine	Ukraina	538	22	380	118	18		18
2007	4. peamine	USA	149	24	79	32	14	13	1
2007	5. peamine	Hiina	78	45	28	4	1		1
2007	6. peamine	Valgevene	63	10	16	32	5		5
2007	7. peamine	Türgi	55	35	5	15	0		
2007	8. peamine	Gruusia	35	13	7	10	5		5
2007	9. peamine	India	35	5	13	16	1		1
2007	10. peamine	Armeenia	26	0	10	14	2		2
2008	1. peamine	Määratlemata kodakondsus	1 270	4	3	368	895	1	894
2008	2. peamine	Venemaa	1 088	52	140	653	243	61	182
2008	3. peamine	Ukraina	670	20	492	125	33	4	29
2008	4. peamine	USA	137	27	67	33	10	8	2
2008	5. peamine	Hiina	126	90	30	6	0		
2008	6. peamine	Valgevene	89	13	19	39	18	4	14
2008	7. peamine	Türgi	78	55	7	16	0		
2008	8. peamine	Gruusia	56	17	26	11	2		2
2008	9. peamine	Armeenia	40	1	13	23	3		3
2008	10. peamine	Moldova	32	7	13	10	2		2

Aasta	Riigi positsioon	Riigi nimi	Kokku	Haridus	Töö	Pere	Other reasons: Total	Other reasons: Residence only	Muu põhjus: mujal täpsustamata riigisisene kategooria. Täpsustage: * välis-lepingu alusel
2009	1. peamine	Venemaa	1 109	57	241	558	253	86	167
2009	2. peamine	Määratlemata kodakondsus	1 096	1	2	243	850		850
2009	3. peamine	Ukraina	595	27	444	107	17	4	3
2009	4. peamine	USA	189	37	77	53	22	22	
2009	5. peamine	Hiina	165	50	114	1	0		
2009	6. peamine	Türgi	99	75	8	16	0		
2009	7. peamine	Gruusia	66	45	11	7	3		3
2009	8. peamine	Valgevene	65	1	26	34	4	1	3
2009	9. peamine	Iisrael	33	0	19	10	4	3	1
2009	10. peamine	India	27	4	21	1	1	1	
2010	1. peamine	Venemaa	1 264	92	365	588	219	76	143
2010	2. peamine	Määratlemata kodakondsus	982	2	4	166	810		810
2010	3. peamine	Ukraina	384	25	244	103	12	5	7
2010	4. peamine	USA	169	35	79	37	18	16	2
2010	5. peamine	Gruusia	98	52	30	14	2		2
2010	6. peamine	Türgi	94	79	7	8	0		
2010	7. peamine	Hiina	87	38	39	10	0		
2010	8. peamine	Valgevene	80	5	42	28	5	5	
2010	9. peamine	India	42	6	20	13	3		3
2010	10. peamine	Iisrael	33	0	18	12	3	3	

Allikas: Politsei- ja Piirivalveamet

Tabel 5: Väljastatud C-viisad konsulaarasutuste ja aluste lõikes**Tabel 5.2: Väljastatud C-viisad aluste ja 10 peamise konsulaarasutuse riigi lõikes (mitte EL-27)**

Aasta	Konsulaarasutuse positsioon	Konsulaarasutuse nimi	Kokku
2004	1. peamine	Peterburi	37 378
2004	2. peamine	Moskva	29 800
2004	3. peamine	Kiiev	5 491
2004	4. peamine	Pihkva	4 950
2004	5. peamine	Minsk	3 364
2004	6. peamine	Ankara	404
2004	7. peamine	Peking	201
2004	8. peamine	New York	180
2004	9. peamine	New Delhi	143
2004	10. peamine	Toronto	114
2005	1. peamine	Peterburi	43 470
2005	2. peamine	Moskva	34 542
2005	3. peamine	Kiiev	6 269
2005	4. peamine	Pihkva	5 667
2005	5. peamine	Minsk	3 398
2005	6. peamine	Ankara	539
2005	7. peamine	New York	219
2005	8. peamine	Peking	215
2005	9. peamine	Tokyo	44
2005	10. peamine	New Delhi	30
2006	1. peamine	Peterburi	52 843
2006	2. peamine	Moskva	42 141
2006	3. peamine	Kiiev	8 094
2006	4. peamine	Pihkva	6 533
2006	5. peamine	Minsk	4 363
2006	6. peamine	Ankara	1 518
2006	7. peamine	Peking	589
2006	8. peamine	New York	386
2006	9. peamine	New Delhi	190
2006	10. peamine	Tokyo	154

Aasta	Konsulaarasutuse positsioon	Konsulaarasutuse nimi	Kokku
2007	1. peamine	Peterburi	44 699
2007	2. peamine	Moskva	33 253
2007	3. peamine	Kiiev	8 031
2007	4. peamine	Pihkva	7 063
2007	5. peamine	Minsk	4 752
2007	6. peamine	Ankara	1 610
2007	7. peamine	Peking	514
2007	8. peamine	New York	481
2007	9. peamine	New Delhi	270
2007	10. peamine	Tokyo	109
2008	1. peamine	Peterburi	37 761
2008	2. peamine	Moskva	31 742
2008	3. peamine	Pihkva	8 191
2008	4. peamine	Kiiev	7 993
2008	5. peamine	Minsk	7 605
2008	6. peamine	Tbilisi	1 382
2008	7. peamine	Ankara	782
2008	8. peamine	Peking	273
2008	9. peamine	New York	121
2008	10. peamine	New Delhi	31
2009	1. peamine	Peterburi	34 315
2009	2. peamine	Moskva	30 004
2009	3. peamine	Minsk	9 457
2009	4. peamine	Pihkva	9 027
2009	5. peamine	Kiiev	6 650
2009	6. peamine	Tbilisi	835
2009	7. peamine	Peking	536
2009	8. peamine	Ankara	291
2009	9. peamine	New York	109
2009	10. peamine	Ottawa	11

Aasta	Konsulaarasutuse positsioon	Konsulaarasutuse nimi	Kokku
2010	1. peamine	Peterburi	40 648
2010	2. peamine	Moskva	36 130
2010	3. peamine	Minsk	14 652
2010	4. peamine	Pihkva	13 133
2010	5. peamine	Kiiev	8 811
2010	6. peamine	Tbilisi	1 498
2010	7. peamine	Peking	574
2010	8. peamine	Ankara	284
2010	9. peamine	New York	81
2010	10. peamine	Cairo	38

Allikas: Siseministeerium

Tabel 10: Sisenemiskeeld kolmandate riikide kodanikele välispiiril

Tabel 10.1: Üldine trend aluste lõikes

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Keeldumiste arv kokku	1 975	1 924	2 655	3 091	2 326	916	2 502

Allikas: Politsei- ja Piirivalveamet

Tabel 10.2: 10 peamist kodakondsusriiki

Aasta	Riigi kodakondsuse positsioon	Kodakondsuse riik	Kokku
2004	1. peamine	India	507
2004	2. peamine	Teadmata	242
2004	3. peamine	Läti	212
2004	4. peamine	Venemaa	210
2004	5. peamine	Filipiinid	127
2004	6. peamine	Myanmar	124
2004	7. peamine	puudub	puudub
2004	8. peamine	puudub	puudub
2004	9. peamine	puudub	puudub
2004	10. peamine	puudub	puudub

Aasta	Riigi kodakondsuse positsioon	Kodakondsuse riik	Kokku
2005	1. peamine	India	738
2005	2. peamine	Venemaa	290
2005	3. peamine	Filipiinid	227
2005	4. peamine	Teadmata	120
2005	5. peamine	Hiina	81
2005	6. peamine	Myanmar	69
2005	7. peamine	Pakistan	54
2005	8. peamine	Cabo Verde	35
2005	9. peamine	Ukraina	32
2005	10. peamine	Indoneesia	29
2006	1. peamine	India	1 204
2006	2. peamine	Filipiinid	395
2006	3. peamine	Venemaa	308
2006	4. peamine	Hiina	223
2006	5. peamine	Ukraina	81
2006	6. peamine	Teadmata	76
2006	7. peamine	Myanmar	66
2006	8. peamine	Pakistan	55
2006	9. peamine	Indoneesia	40
2006	10. peamine	Bangladesh	35
2007	1. peamine	India	1 739
2007	2. peamine	Filipiinid	349
2007	3. peamine	Venemaa	331
2007	4. peamine	Myanmar	119
2007	5. peamine	Pakistan	99
2007	6. peamine	Hiina	82
2007	7. peamine	Teadmata	67
2007	8. peamine	Türgi	55
2007	9. peamine	Ukraina	54
2007	10. peamine	Bangladesh	31

Aasta	Riigi kodakondsuse positsioon	Kodakondsuse riik	Kokku
2008	1. peamine	India	1 042
2008	2. peamine	Filipiinid	523
2008	3. peamine	Venemaa	374
2008	4. peamine	Pakistan	92
2008	5. peamine	Myanmar	49
2008	6. peamine	Türgi	45
2008	7. peamine	Hiina	32
2008	8. peamine	Cabo Verde	29
2008	9. peamine	Ukraina	21
2008	10. peamine	Bangladesh	20
2009	1. peamine	Venemaa	371
2009	2. peamine	Filipiinid	333
2009	3. peamine	Myanmar	43
2009	4. peamine	Türgi	42
2009	5. peamine	Ukraina	35
2009	6. peamine	Pakistan	19
2009	7. peamine	India	17
2009	8. peamine	Valgevene	7
2009	9. peamine	Turkmenistan	6
2009	10. peamine	Cabo Verde	6
2010	1. peamine	Venemaa	1 703
2010	2. peamine	Filipiinid	456
2010	3. peamine	Myanmar	79
2010	4. peamine	Cabo Verde	57
2010	5. peamine	India	50
2010	6. peamine	Ukraina	32
2010	7. peamine	Türgi	29
2010	8. peamine	Egiptus	21
2010	9. peamine	Malaisia	15
2010	10. peamine	Kuuba	9

Allikas: Politsei- ja Piirivalveamet

Tabelid 11: Sisenemiskeeld kolmandate riikide kodanikele välispiiril kehtiva viisa või elamisloa puudumise tõttu**Tabel 11.1: Üldine trend**

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Keeldumisi kehtiva viisa või elamisloa puudumise tõttu kokku	puudub	puudub	puudub	puudub	1 588	631	1 361

Allikas: Politsei- ja Piirivalveamet

Tabel 11.2: 10 peamist kodakondsusriiki

Aasta	Riigi kodakondsuse positsioon	Kodakondsuse riik	Kokku
2008	1. peamine	India	615
2008	2. peamine	Venemaa	351
2008	3. peamine	Filipiinid	348
2008	4. peamine	Pakistan	74
2008	5. peamine	Myanmar	42
2008	6. peamine	Hiina	27
2008	7. peamine	Türgi	22
2008	8. peamine	Cabo Verde	19
2008	9. peamine	Ukraina	18
2008	10. peamine	Montenegro	16
2009	1. peamine	Venemaa	305
2009	2. peamine	Filipiinid	205
2009	3. peamine	Myanmar	35
2009	4. peamine	Ukraina	27
2009	5. peamine	Pakistan	19
2009	6. peamine	India	11
2009	7. peamine	Türgi	7
2009	8. peamine	Egiptus	5
2009	9. peamine	Cabo Verde	4
2009	10. peamine	Valgevene / Alžeeria / Montenegro	2

2010	1. peamine	Venemaa	690
2010	2. peamine	Filipiinid	408
2010	3. peamine	Myanmar	58
2010	4. peamine	Cabo Verde	53
2010	5. peamine	India	46
2010	6. peamine	Ukraina	26
2010	7. peamine	Egiptus	20
2010	8. peamine	Malaisia	15
2010	9. peamine	Kuuba	9
2010	10. peamine	Türgi	7

Allikas: Politsei- ja Piirivalveamet

Tabelid 12: Sisenemiskeeld kolmandate riikide kodanikele välispiiril võltsitud viisa või elamisloa esitamise tõttu

Tabel 12.1: Üldine trend

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Keeldumisi võltsitud viisa või elamisloa esitamise tõttu kokku	puudub	puudub	puudub	puudub	13	5	4

Allikas: Politsei- ja Piirivalveamet

Tabel 12.2: 10 peamist kodakondsusriiki

Aasta	Riigi kodakondsuse positsioon	Kodakondsuse riik	Kokku
2008	1. peamine	Hiina	5
2008	2. peamine	Venemaa	2
2008	3. peamine	Moldova	2
2008	4. peamine	Dominikaani Vabariik	2
2008	5. peamine	India	1
2008	6. peamine	Colombia	1
2008	7. peamine	puudub	puudub
2008	8. peamine	puudub	puudub
2008	9. peamine	puudub	puudub
2008	10. peamine	puudub	puudub

2009	1. peamine	Elevandiluurannik	2
2009	2. peamine	Venemaa	2
2009	3. peamine	Dominikaani Vabariik	1
2009	4. peamine	puudub	puudub
2009	5. peamine	puudub	puudub
2009	6. peamine	puudub	puudub
2009	7. peamine	puudub	puudub
2009	8. peamine	puudub	puudub
2009	9. peamine	puudub	puudub
2009	10. peamine	puudub	puudub
2010	1. peamine	Hiina	1
2010	2. peamine	Egiptus	1
2010	3. peamine	Ghana	1
2010	4. peamine	Pakistan	1
2010	5. peamine	puudub	puudub
2010	6. peamine	puudub	puudub
2010	7. peamine	puudub	puudub
2010	8. peamine	puudub	puudub
2010	9. peamine	puudub	puudub
2010	10. peamine	puudub	puudub

Allikas: Politsei- ja Piirivalveamet

Tabelid 13: Sisenemiskeeld kolmandate riikide kodanikele välispiiril põhjusel, et isik on juba viibinud riigis 3 kuud 6-kuulise perioodi jooksul

Tabel 13.1: Üldine trend

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Keeldumisipõhjusel, et isik on juba viibinud riigis 3 kuud 6-kuulise perioodi jooksul kokku	puudub	puudub	puudub	puudub	3	27	19

Allikas: Politsei- ja Piirivalveamet

Tabel 13.2: 10 peamist kodakondsusriiki

Aasta	Riigi kodakondsuse positsioon	Kodakondsuse riik	Kokku
2008	1. peamine	USA	2
2008	2. peamine	Ukraina	1
2008	3. peamine	puudub	puudub
2008	4. peamine	puudub	puudub
2008	5. peamine	puudub	puudub
2008	6. peamine	puudub	puudub
2008	7. peamine	puudub	puudub
2008	8. peamine	puudub	puudub
2008	9. peamine	puudub	puudub
2008	10. peamine	puudub	puudub
2009	1. peamine	Venemaa	23
2009	2. peamine	Valgevene	4
2009	3. peamine	puudub	puudub
2009	4. peamine	puudub	puudub
2009	5. peamine	puudub	puudub
2009	6. peamine	puudub	puudub
2009	7. peamine	puudub	puudub
2009	8. peamine	puudub	puudub
2009	9. peamine	puudub	puudub
2009	10. peamine	puudub	puudub
2010	1. peamine	Venemaa	16
2010	2. peamine	Ukraina	3
2010	3. peamine	puudub	puudub
2010	4. peamine	puudub	puudub
2010	5. peamine	puudub	puudub
2010	6. peamine	puudub	puudub
2010	7. peamine	puudub	puudub
2010	8. peamine	puudub	puudub
2010	9. peamine	puudub	puudub
2010	10. peamine	puudub	puudub

Allikas: Politsei- ja Piirivalveamet

Tabelid 14: Ebaseaduslikult riigis viibimiselt tabatud kolmandate riikide kodanikud**Tabel 14.1: Üldine trend**

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ebaseaduslikult riigis viibimiselt tabatud kolmandate riikide kodanikud kokku	1 570	2 703	2 069	1 460	1 058	891	893

Allikas: Politsei- ja Piirivalveamet

Tabel 14.2: 10 peamist kodakondsusriiki

Aasta	Riigi kodakondsuse positsioon	Kodakondsuse riik	Kokku
2004	1. peamine	Määratlemata kodakondsus	1 109
2004	2. peamine	Venemaa	338
2004	3. peamine	Ukraina	41
2004	4. peamine	Valgevene	15
2004	5. peamine	Gruusia	15
2004	6. peamine	Armeenia	7
2004	7. peamine	USA	6
2004	8. peamine	Moldova	6
2004	9. peamine	Aserbaidžaan	5
2004	10. peamine	India / Läti / Türgi / Usbekistan	3
2005	1. peamine	Määratlemata kodakondsus	2 030
2005	2. peamine	Venemaa	587
2005	3. peamine	Ukraina	38
2005	4. peamine	Valgevene	14
2005	5. peamine	Armeenia	7
2005	6. peamine	Kasahstan	6
2005	7. peamine	Gruusia	5
2005	8. peamine	Aserbaidžaan	3
2005	9. peamine	USA	2
2005	10. peamine	Moldova	2

Aasta	Riigi kodakondsuse positsioon	Kodakondsuse riik	Kokku
2006	1. peamine	Määratlemata kodakondsus	1 440
2006	2. peamine	Venemaa	488
2006	3. peamine	Ukraina	47
2006	4. peamine	Valgevene	21
2006	5. peamine	Moldova	15
2006	6. peamine	Gruusia	14
2006	7. peamine	Kasahstan	14
2006	8. peamine	Armeenia	7
2006	9. peamine	USA	5
2006	10. peamine	Aserbaidžaan	3
2007	1. peamine	Määratlemata kodakondsus	878
2007	2. peamine	Venemaa	423
2007	3. peamine	Ukraina	66
2007	4. peamine	Valgevene	23
2007	5. peamine	Hiina	10
2007	6. peamine	Armeenia	9
2007	7. peamine	Aserbaidžaan	9
2007	8. peamine	Gruusia	8
2007	9. peamine	Kasahstan	8
2007	10. peamine	Moldova	6
2008	1. peamine	Määratlemata kodakondsus	624
2008	2. peamine	Venemaa	312
2008	3. peamine	Ukraina	46
2008	4. peamine	Valgevene	16
2008	5. peamine	Gruusia	9
2008	6. peamine	Armeenia	6
2008	7. peamine	Aserbaidžaan	6
2008	8. peamine	USA	5
2008	9. peamine	Moldova	5
2008	10. peamine	Leedu	3

Aasta	Riigi kodakondsuse positsioon	Kodakondsuse riik	Kokku
2009	1. peamine	Määratlemata kodakondsus	569
2009	2. peamine	Venemaa	197
2009	3. peamine	Afganistan	17
2009	4. peamine	Ukraina	14
2009	5. peamine	Valgevene	11
2009	6. peamine	Läti	10
2009	7. peamine	Filipiinid	8
2009	8. peamine	USA	7
2009	9. peamine	Aserbaidžaan	6
2009	10. peamine	Leedu	6
2010	1. peamine	Määratlemata kodakondsus	559
2010	2. peamine	Venemaa	226
2010	3. peamine	Ukraina	19
2010	4. peamine	Gruusia	14
2010	5. peamine	Läti	9
2010	6. peamine	Valgevene	7
2010	7. peamine	Armeenia	6
2010	8. peamine	Leedu	6
2010	9. peamine	Aserbaidžaan	5
2010	10. peamine	Kanada	4

Allikas: Politsei- ja Piirivalveamet

7. JÄRELDUSED

Käesolev uurimustöö annab ülevaate sellest, kuidas Eestis kasutatakse viisapoliitikat rändekanalina. Uurimuse eesmärk on analüüsida seost viisapoliitika ja migratsiooni juhtimise ja kontrollimise, sealhulgas ebaregulaarse rände tõkestamise, vahel. Uurimustöö käigus tehti kaks juhtumiuuringut. Juhtumiuuringutes käsitletud kolmandad riigid olid Venemaa ja Gruusia.

Eesti viisapoliitika on põhialustelt püsitud üsna stabiilsena, kuigi seda on mõjutanud tugevalt Euroopa *acquis'* – viisaeeskiri, Schengeni piirieeskirjad jne.

Jõustunud viisalihtsustuslepingud, mida Eesti poliitikud tugevalt toetavad ning viisaeeskirja kohaldamine tõid Eestis kaasa üldise püüdluse avatuma viisapoliitika poole, millega soositakse heauskseid reisijaid, andes neile pikema kehtivusajaga (5 aastat) viisamid. Püüdlus avatuma viisapoliitika suunas põhjustas viisamenetluste muutmise, mille käigus tunnistati kehtetuks viisakutse regulatsiooni.

Viisaeeskirja täielik kohaldamine tõi kaasa ka muutused Eesti viisapoliitikas. Eesti on kehtestanud menetluse, millega tagatakse taotleja õigus otsuseid vaidlustada, sest enne vastavate viisaeeskirja sätete kohaldamist ei avaldatud Eesti poolt viisa andmisest keeldumise põhjuseid ega võimaldatud viisa andmise keeldumise otsust vaidlustada.

Kolmandate riikide kodanike liikumisvõimalusi Schengeni alal on samuti suurendatud määrusega, mis laiendas Schengeni *acquis'*d kohaldavate liikmesriikide poolt välja antavatele pikaajalistele viisadele võrdsuspõhimõtet elamislubade ja lühiajaliste viisadega.

Eesti on samuti väga hästi ära kasutanud esindusmeetet, mida viisaeeskiri täpsemalt reguleerib.

Kõik need aspektid ei ole väga mõjutanud taotletud, välja antud ja keeldutud viisade ega elamislubade statistikat, mis püsib üsna stabiilsena. Käesolevas töös käsitletud perioodi jooksul on viisategevuste mõistes kõige hõivatamad välisesindused olnud Peterburi ja Moskva konsulaarasutused, mis ei ole üllatav, sest Venemaa kodanikud moodustavad kõige suurema viisataotlejate grupi.

Riiki lubamise keeldude osas täheldati 2009. aastal üllatuslikku vähenemist, kuid see arv on 2010. aastal taas oma tavapärasele tasemele jõudnud. Enamik kolmandate riikide kodanikke (ca 55%), keda pole riiki lubatud, on sellise keelu saanud kehtiva viisa või elamisloa puudumise tõttu. See tulenes asjaolust, mille kohaselt 26. veebruarist 2010

lõpetas Venemaa Föderatsioon oma liikmelisuse rahvusvahelise tööorganisatsiooni (ILO) konventsioonis C.108 „Seafarer’s Identity Document Convention“ ja ratifitseeris ILO konventsiooni C.185, mistõttu ei laiene Venemaa meremeestele enam ILO konventsioonist C.108 tulenevad erisused Eesti Vabariigi territooriumile sisenemiseks, sealhulgas transiidireisijana. Transiidina Eestist läbisõiduks vajab isik välispassi koos viisaga. Meremehed ei esita riigipiirile jõudes viisaga reisidokumenti ja Eestil puudub alus isikute Eesti territooriumile lubamiseks.¹⁷¹

Riiki lubamisest keeldumiste arv välispiiril võltsitud viisa või elamisloa esitamise tõttu on pärast esimest Eesti Schengeni ala riigiks olemise aastat oluliselt vähenenud. Seda esimest aastat võib pidada prooviperioodiks, kui võltsitud viisade või elamislubadega kolmandate riikide kodanikud katsetasid Eesti piirikontrolli tugevust.

Eestis illegaalselt viibimiselt tabatud kolmandatest riikidest pärit kodanike arv on viimase paari aasta jooksul samuti vähenenud (893 isikut 2010. aastal). See näitaja saavutas oma tipp hetke 2005. aastal (2703 isikut) – aasta pärast seda, kui Eestist sai EL liikmesriik.

Üldiselt võib järeldada, et isegi kui ELi liikmesriigiks saamine ning Schengeniga liitumine, ning seeläbi EL välispiiri turvalisuse tagamise eest vastutavaks muutumine, on Eesti niiõelda kaardile pannud, on Eesti migratsioonipoliitika jäänud üsna stabiilseks. Stabiilseks on jäänud ka Eestisse tulla ja siia jääda tahtvate kolmandate riikide kodanike arv. Põhjuseks on see, et Eesti ei ole endiselt väga atraktiivne transiidie-ega sihtriik.

---

¹⁷¹ Koort, Pardla, 35.

LISA(D)

Publikatsioonid

- ✧ Kaska, V. (2010) „Estonia’s Visa Policy in the Context of the European Union Common Visa Policy.” Sisekaitseakadeemia Toimetised, nr 9, 190–214.
- ✧ Kaska, V. (2010) „Ajutine ja korduvränn: empiirilised tõendid, kehtiv kord ja tulevikuvõimalused Eestis.” Tallinn: Sisekaitseakadeemia.
- ✧ Koort, E., Pardla, M. (2011) „Turvalisuspoliitika 2011. Kokkuvõte Eesti turvalisuspoliitika põhisuundade aastani 2015” täitmisest“ Tallinn: Siseministerium.
- ✧ Trauner, F., Kruse, I. (2008) „EC Visa Facilitation and Readmission Agreements: A New Standard EU Foreign Policy Tool”. The European Consortium for Political Research Fourth Pan-European Conference on EU Politics. Kättesaadav: www.jhubc.it/ecpr-riga/virtualpaperroom/058.pdf
- ✧ „Ansi: Viisalihtsustus Venemaaga kasulik.” Delfi.ee uudisteportaal, 8. september 2005. Kättesaadav: www.delfi.ee/news/paevauudised/eesti/ansip-viisalihtsustus-venemaaga-kasulik.d?id=11147659
- ✧ „Paet: viisalihtsustus on Moldovale väga oluline.” Neljas.ee uudisteportaal, 13. november 2007. Kättesaadav: www.neljas.ee/est/?news=907331&category=6
- ✧ Pesur, V. (toim.) „Paet: viisavabadus Venemaaga seisab kolme tingimuse taga.” Postimees 11. veebruar 2010. Kättesaadav: www.postimees.ee/223555/paet-viisavabadus-venemaaga-seisab-kolme-tingimuse-taga
- ✧ Ratt, K. (toim.) „Poliitikud: viisavabadus Venemaaga ei saa tulla niipea.” Postimees, 1. juuni 2010. Kättesaadav: www.postimees.ee/270716/poliitikud-viisavabadus-venemaaga-ei-saa-tulla-niipea
- ✧ Tamm, M. „Küüt: illegaalse immigratsiooni surve euroliidu piirile on kasvanud.” Postimees, 19. jaanuar 2011. Kättesaadav: www.postimees.ee/374621/kuut-illegaalse-immigratsiooni-surve-euroliidu-piirile-on-kasvanud

Euroopa Liidu õigusaktid

- ✧ Konventsioon, 14. juuni 1985, millega rakendatakse 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingut Beneluxi Majandusliidu riikide, Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsuse Vabariigi valitsuste vahel nende ühispiiridel kontrolli järkjärgulise kaotamise kohta. Euroopa Ühenduste Teataja L 239, 22.09.2000, 19–62.
- ✧ Nõukogu otsus, 19. aprill 2007, Euroopa Ühenduse ja Vene Föderatsiooni vahelise lühiajaliste viisade väljastamise lihtsustamise lepingu sõlmimise kohta. Euroopa Ühenduse ja Vene Föderatsiooni vahelise lühiajaliste viisade väljastamise lihtsustamise leping. Euroopa Liidu Teataja L 129, 17.05.2007, 27–34.
- ✧ Nõukogu otsus, 19. aprill 2007, Euroopa Ühenduse ja Vene Föderatsiooni vahelise tagasivõtulepingu sõlmimise kohta. Euroopa Ühenduse ja Vene Föderatsiooni vaheline tagasivõtuleping. Euroopa Liidu Teataja L 129, 17.05.2007, 38–60.
- ✧ Nõukogu otsus, 8. november 2007, Euroopa Ühenduse ja Serbia Vabariigi vahelise viisade väljastamise lihtsustamise lepingu sõlmimise kohta. Euroopa ühenduse ja Serbia Vabariigi vaheline viisade väljastamise lihtsustamise leping. Euroopa Liidu Teataja L 334, 19.12.2007, 136–147.
- ✧ Nõukogu otsus, 8. november 2007, Euroopa Ühenduse ja Montenegro Vabariigi vahelise viisade väljastamise lihtsustamise lepingu sõlmimise kohta. Euroopa Ühenduse ja Montenegro Vabariigi vaheline viisade väljastamise lihtsustamise leping. Euroopa Liidu Teataja L 334, 19.12.2007, 108–119.
- ✧ Nõukogu otsus, 8. november 2007, Euroopa Ühenduse ja endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigi vahelise viisade väljastamise lihtsustamise lepingu sõlmimise kohta. Kirjavahetus. Euroopa Ühenduse ja endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigi vaheline viisade väljastamise lihtsustamise leping. Euroopa Liidu Teataja L 334, 19.12.2007, 120–135.
- ✧ Nõukogu otsus, 8. november 2007, Euroopa Ühenduse ning Bosnia ja Hertsegoviina vahelise viisade väljastamise lihtsustamise lepingu sõlmimise kohta. Euroopa Ühenduse ning Bosnia ja Hertsegoviina vaheline viisade väljastamise lihtsustamise leping. Euroopa Liidu Teataja L 334, 19.12.2007, 97–107.

- ✧ Nõukogu otsus, 8. november 2007, Euroopa Ühenduse ja Albaania Vabariigi vahelise viisade väljastamise lihtsustamise lepingu sõlmimise kohta. Euroopa Ühenduse ja Albaania Vabariigi vaheline viisade väljastamise lihtsustamise leping. Euroopa Liidu Teataja L 334, 19.12.2007, 85–95.
- ✧ Nõukogu otsus, 22. november 2007, Euroopa Ühenduse ja Moldova Vabariigi vahelise viisade väljastamise lihtsustamise lepingu sõlmimise kohta. Euroopa Ühenduse ja Moldova Vabariigi vaheline viisade väljastamise lihtsustamise leping. Euroopa Liidu Teataja L 334, 19.12.2007, 168–179.
- ✧ Nõukogu otsus, 29. november 2007, Euroopa Ühenduse ja Ukraina vahelise viisade väljastamise lihtsustamise lepingu sõlmimise kohta. Euroopa Ühenduse ja Ukraina vaheline viisade väljastamise lihtsustamise leping. Euroopa Liidu Teataja L 332, 18.12.2007, 66–76.
- ✧ Nõukogu otsus, 18. jaanuar 2011, Euroopa Liidu ja Gruusia vahelise viisade väljastamise lihtsustamise lepingu sõlmimise kohta. Euroopa Liidu ja Gruusia vaheline leping viisade väljastamise lihtsustamise. Euroopa Liidu Teataja L 52, 25.02.2011, 33–44.
- ✧ Nõukogu otsus, 18. jaanuar 2011, Euroopa Liidu ja Gruusia vahelise lepingu (riigis ebaseaduslikult elavate isikute tagasivõtmise kohta) sõlmimise kohta. Euroopa Liidu ja Gruusia vaheline leping riigis ebaseaduslikult elavate isikute tagasivõtmise kohta. Euroopa Liidu Teataja L 52, 25.02.2011, 45–65.
- ✧ Nõukogu määrus (EÜ) nr 539/2001, 15. märts 2001, milles loetletakse kolmandad riigid, kelle kodanikel peab välispiiride ületamisel olema viisa, ja need kolmandad riigid, kelle kodanikud on sellest nõudest vabastatud. Euroopa Ühenduse Teataja L 81, 21.03.2001, 1–7.
- ✧ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 562/2006, 15. märts 2006, millega kehtestatakse isikute üle piiri liikumist reguleerivad ühenduse eeskirjad (Schengeni piirieskirjad). Euroopa Liidu Teataja L 105, 13.04.2006, 1–32.
- ✧ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 810/2009, 13. juuli 2009, millega kehtestatakse ühenduse viisaeeskiri (viisaeeskiri). Euroopa Liidu Teataja L 243, 15.09.2009, 1–58.
- ✧ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 265/2010, 25. märts 2010,

millega muudetakse Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni ja määrust (EÜ) nr 562/2006 seoses isikute liikumisega pikaajalise viisa alusel. Euroopa Liidu Teataja L 85, 31.03.2010, 1–4.

Eesti Vabariigi riiklikud programmid

- ✧ Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm 2011–2015. Kättesaadav: www.valitsus.ee/UserFiles/valitsus/et/valitsus/tegevusprogramm/valitsuse-tegevusprogramm/VV%20tegevusprogramm%202011-2014_allkirjastatud%282%29.xls
- ✧ Erakonna Isamaa ja Res Publica Liit ning Eesti Reformierakonna valitsusliidu programm. Kättesaadav: www.valitsus.ee/UserFiles/valitsus/et/uudised/taustamaterjalid/Valitsusliit%20I.pdf
- ✧ Eesti Euroopa Liidu poliitika aastateks 2007–2011. Kättesaadav: www.valitsus.ee/UserFiles/valitsus/en/government-office/european-union/eu-policy-of-the-government/the-government_s-eu-policy-for/ELPOL_2007_2011_EN.pdf
- ✧ Eesti turvalisuspoliitika põhisuunad aastani 2015. Vastu võetud Riigikogu 10. juuni 2008 otsusega. RT I 208, 25, 165.

Eesti Vabariigi poolt välja antud ja ratifitseeritud õigusaktid ja konventsioonid

- ✧ Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni meremeeste isikut tõendavate dokumentide konventsioon (C185). Kättesaadav: www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?C185
- ✧ Välismaalaste seadus. RT I 1993, 44, 637; 2009, 62, 405.
- ✧ Välismaalaste seadus. RT I 1993, 44, 637; 2010, 34, 184.
- ✧ Välismaalaste seadus. RT I 2010, 3, 4.
- ✧ Välismaalaste seadus. RT I, 09.12.2010, 9.
- ✧ Välismaalaste seadus. RT I, 30.06.2011, 3.
- ✧ Välismaalaste seaduse, riigilõivuseaduse ja lennundusseaduse muutmise seadus. RT I, 23.03.2011, 2.

- ✧ Isikut tõendavate dokumentide seaduse, konsulaarseaduse, karistusseadustiku, riigilõivuseaduse, välismaalaste seaduse ja kodakondsuse seaduse muutmise seadus. RT I 2009, 27, 166.
- ✧ Politsei ja piirivalve seadus. RT I, 22.03.2011, 12.
- ✧ Riigipiiri seadus. RT I, 09.12.2010, 3.
- ✧ Riigilõivuseadus. RT I, 23.03.2011, 7.
- ✧ Vabariigi Valitsuse 19. juuli 2007 määrus nr 192 „Sissesõidukeeldude riikliku registri pidamise põhimäärus”. RT I, 17.12.2010, 24.
- ✧ Vabariigi Valitsuse 11. juuni 2009 määrus nr 90 „Töötasu alammäära kehtestamine”. RT I 2009, 31, 192; 2010, 60, 407.
- ✧ Vabariigi Valitsuse 17. juuni 2010 määrus nr 83 „Pikaajalise viisa andmise ja viibimisaja pikendamise taotlemisel esitatavate andmete ja taotlusele lisatavate tõendite loetelu ja esitamise nõuded ning viisa andmise ja andmisest keeldumise, viibimisaja pikendamise ja pikendamisest keeldumise ning viibimisaja ennetähtaegse lõpetamise ning viisa tühistamise ja viisa kehtetuks tunnistamise tähtajad ning piisavate rahaliste vahendite määra ja tervisekindlustuslepingu kindlustussumma määra kehtestamine”. RT I 2010, 45, 268; 2010, 60, 407.
- ✧ Vabariigi Valitsuse 17. juuni 2010. a määrus nr 86 „Viisaregistri pidamise põhimäärus”. RT I, 11.05.2011, 8.
- ✧ 26. juuli 1994 Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni vaheline Kokkulepe Vene Föderatsiooni relvajõudude pensionäride sotsiaalsete tagatiste küsimustes Eesti Vabariigi territooriumil. RT II 1995, 46, 203.
- ✧ 30. august 2005 Eesti Vabariigi ja Gruusia vaheline ajutiselt viisataotluste läbivaatamise eest välisesindustes riigilõivust loobumise kokkulepe. Diplomaatilised noodid. RT II 2005, 22, 75.
- ✧ 20. september 2004 Eesti Vabariigi valitsuse ja Austraalia valitsuse vastastikuse mõistmise memorandum töötamisõigusega turismiviisade kohta. RT II 2005, 8, 17.
- ✧ 28. september 2006 Eesti Vabariigi valitsuse ja Uus-Meremaa valitsuse töötamisõigusega turismi käsitlev kokkulepe. RT II 2007, 18, 49.

- ✧ 14. detsember 2009 Eesti Vabariigi valitsuse ja Kanada valitsuse noortevahetuse kokkulepe. RT II 2010, 16, 68.
- ✧ Vabariigi Valitsuse 21. jaanuari 2011 korraldus nr 14 „Ukraina kodanike vabastamine kohustusest tasuda pikaajalise viisa taotluse läbivaatamise eest riigilõivu“. RTL 2010, 4, 78.
- ✧ Vabariigi Valitsuse 3. veebruari 2011 korraldus nr 46 „Valgevene Vabariigi kodanike vabastamine kohustusest tasuda pikaajalise viisa taotluse läbivaatamise eest riigilõivu“. RT III, 07.02.2011, 9.
- ✧ Siseministri 14.07.2010 määrus nr 24 „Välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimise kord ning välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimise taotluse vormide kehtestamine“. RT I, 25.11.2010, 20.
- ✧ Siseministri 14.07.2010 määrus nr 29 „Viisa andmise kooskõlastamiseks pädevate asutuste määramine“. RT I 2010, 61, 440.
- ✧ Regionaalministri 15.01.2009 käskkiri nr 4 „Venemaa Föderatsiooni viisataotluse menetlemise tasu kompenseerimise 2009. a toetuskeem“.
- ✧ Regionaalministri 25.09.2009 käskkiri nr 77 „Regionaalministri 15.01.2009 käskkirja nr 4 „Venemaa Föderatsiooni viisataotluse menetlemise tasu kompenseerimise 2009. a toetuskeem“ muutmine“.
- ✧ Regionaalministri 17.02.2010 käskkiri nr 24 „Venemaa Föderatsiooni viisataotluse menetlemise tasu kompenseerimise 2010. a toetuskeem“.
- ✧ Regionaalministri 31.12.2010 käskkiri nr 271 „Venemaa Föderatsiooni viisataotluse menetlemise tasu kompenseerimise 2011. a toetuskeem“.

Veebilehed

- ✧ Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus. Veebileht: www.eas.ee
- ✧ Vabariigi Valitsus. Veebileht: www.valitsus.ee
- ✧ Välisministeerium. Veebileht: www.vm.ee
- ✧ Politsei- ja Piirivalveamet. Veebileht: www.politsei.ee
- ✧ Kaitsepolitseiamet. Veebileht: www.kapo.ee

ERV EESTI KONTAKTPUNKTI 2011. AASTA TEGEVUSED

Uurimustööd:

- ✧ Viisapoliitika rändekanalina, 2011
- ✧ Praktilised lahendused ebaregulaarsele rändele Eestis, 2011

Aruanded:

- ✧ 2010. aasta Eesti rände- ja varjupaigapoliitika aruanne
- ✧ 2009. aasta Eesti rände- ja varjupaigastatistika aruanne

Taustapaberid:

- ✧ Korduvränne- investering inimvarasse!?, 4/2011

ERV EESTI KONTAKTPUNKTI VARASEMAD UURIMUSTÖÖD JA ARUANDED

Uurimustööd:

- ✧ Tööjõupuuduse leevendamine migratsiooni kaudu, 2010
- ✧ Ajutine ja korduvränne: empiirilised tõendid, kehtiv kord ja tulevikuvõimalused Eestis, 2010
- ✧ Saatjata alaealised Eestis, 2009
- ✧ Eestis antavad kaitseisendid, 2009
- ✧ Toetatud tagasipöördumine ja re-integratsioon kolmandatesse riikidesse – Euroopa Liidu programmid ja strateegiad, 2009
- ✧ Varjupaiga ja rändega tegelevad organisatsioonid Eestis, 2008
- ✧ Perekondade taasühinemine, 2007
- ✧ Migratsioon ja tööturg – tervishoiusektor, 2006
- ✧ Tagasipöördumine, 2006
- ✧ Kolmandate riikide kõrgelt kvalifitseeritud töötajate riiki sisenemise ja riigis viibimise tingimused Euroopa Liidus, 2006

Aruanded:

- ✧ Rände- ja varjupaigapoliitika aruanded 2006., 2007., 2008. ja 2009. aasta kohta.
- ✧ Rände- ja varjupaigastatistika aruanded 2004., 2005., 2006., 2007. ja 2008. aasta kohta.

Taustapaberid:

- ✧ Majanduskriisi mõju töörandele Euroopas, 3/2010
- ✧ Afganistani päritolu pagulased Euroopas, 2/2010
- ✧ Euroopa riikide panus Haiti maavärina ohvrite abistamisse, 1/2010

